

PANEVĖŽIO LOPŠELIO-DARŽELIO „VYTURĖLIS“ DIREKTORIUS

ĮSAKYMAS DĖL PANEVĖŽIO LOPŠELIO-DARŽELIO „VYTURĖLIS“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS PATVIRTINIMO

2025 m. birželio 10 d. Nr. V1-18
Panevėžys

Vadovaudamasi Ikimokyklinio ugdymo programos gairių, patvirtintų Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142 „Dėl Ikimokyklinio ugdymo programos gairių patvirtinimo“, 46 punktu ir Panevėžio miesto savivaldybės mero 2025-06-06 potvarkiu Nr. M-389 „Dėl pritarimo Panevėžio lopšelio-darželio „Vyturėlis“ ikimokyklinio ugdymo programai“:

T v i r t i n u Panevėžio lopšelio-darželio „Vyturėlis“ ikimokyklinio ugdymo programą“ (pridedama).

Direktore

Edita Tinkūnienė

PANEVĖŽIO MIESTO SAVIVALDYBĖS MERAS

POTVARKIS DĖL PRITARIMO PANEVĖŽIO LOPŠELIO-DARŽELIO „VYTURĖLIS“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMAI

2025-06-06 Nr. 14-389
Panevėžys

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 25 straipsnio 5 dalimi ir Ikimokyklinio ugdymo programos gairių, patvirtintų Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142 „Dėl Ikimokyklinio ugdymo programos gairių patvirtinimo“, 46 punktu:

1. P r i t a r i u Panevėžio lopšelio-darželio „Vyturėlis“ ikimokyklinio ugdymo programai (pridedama).

2. N u r o d a u, kad šis potvarkis per vieną mėnesį gali būti skundžiamas Lietuvos administracinių ginčų komisijos Panevėžio apygardos skyriui (Respublikos g. 62, 35158 Panevėžys) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka, Regionų administracinio teismo Panevėžio rūmams (Respublikos g. 62, 35158 Panevėžys) Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka. Per vienerius metus gali būti skundžiamas dėl valstybės tarnautojų piktnaudžiavimo ir biurokratizmo Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriams (Gedimino pr. 56, 01110 Vilnius) Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo nustatyta tvarka.

Savivaldybės merė

Loreta Masiliūnienė

PATVIRTINTA:

Panevėžio lopšelio darželio „Vyturėlis“
direktoriaus 2025-06-10 įsakymu Nr.V1-18

PANEVĖŽIO LOŠELIO-DARŽELIO „VYTURĖLIS“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

BENDROSIOS NUOSTATOS

Švietimo įstaigos pavadinimas – Panevėžio lopšelis-darželis „Vyturėlis“.

Teisinė forma – Panevėžio miesto savivaldybės biudžetinė įstaiga.

Tipas – neformaliojo švietimo, ikimokyklinio ugdymo mokykla.

Veiklos pradžia – 1985 m. lapkričio mėn. 1 d.

Teikiamos paslaugos – ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas.

Mokomoji kalba – lietuvių.

Įstaigos kodas – 190375823.

Adresas – Žvaigždžių g. 24, LT- 37113, Panevėžys.

Telefonai – (0 45) 440663, (0 45) 440515.

El. paštas – vyturelispan@vyturelisld.lt

Interneto svetainės adresas – www.vyturelisld.lt

Lopšelio-darželio „Vyturėlis“ ikimokyklinio ugdymo programa atliepia Lietuvos Respublikos Konstitucijos (2014), Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo (2011), Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“ nuostatas. Rengiant programą vadovautasi Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija (1995), Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinta Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija (2003), Lietuvos Respublikos Vaiko teisių apsaugos įstatymu (1996), kitais Lietuvos ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą reglamentuojančiais dokumentais. Panevėžio miesto 2021 – 2027 m. strateginiu planu, įstaigos nuostatais, Panevėžio lopšelio – darželio strateginiu planu 2023 – 2027 m. ir kt. Ikimokyklinio ugdymo programos struktūra ir turinys dėstomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos patvirtintomis „Ikimokyklinio ugdymo programos rengimo gairėmis“ (2023), minimo dokumento priedu „Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašu“ (2024), Universalaus dizaino mokymuisi gairėmis (2023), Inžinerijos ugdymo programa Panevėžio miesto švietimo įstaigose (2024), skaitmeninio ugdymo programa „Vedliai“ (2023). Ikimokyklinio ugdymo programos turinys atliepia „Priešmokyklinio ugdymo bendrosios programos“ (ŠMSM, 2023) reikalavimus ir užtikrina ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo tęstinumą.

Informacija apie įstaigą. Lopšelis-darželis „Vyturėlis“ – ikimokyklinio ugdymo mokykla, kurioje ugdomi vaikai nuo 2 metų amžiaus iki mokyklos. Vaikų grupės komplektuojamos atsižvelgiant į vaikų amžiaus tarpsnius. Darželio grupių veiklos trukmė 10 val. 48 min. Darželis įsikūręs daugiabučių mikrorajone, toliau nuo judrių gatvių, jį supa gausiai apželdintos teritorijos, pėsčiųjų takai, netoli įkurtas naujas Kniaudiškių parkas šalia Ažuolo progo, Robotikos ir Steam

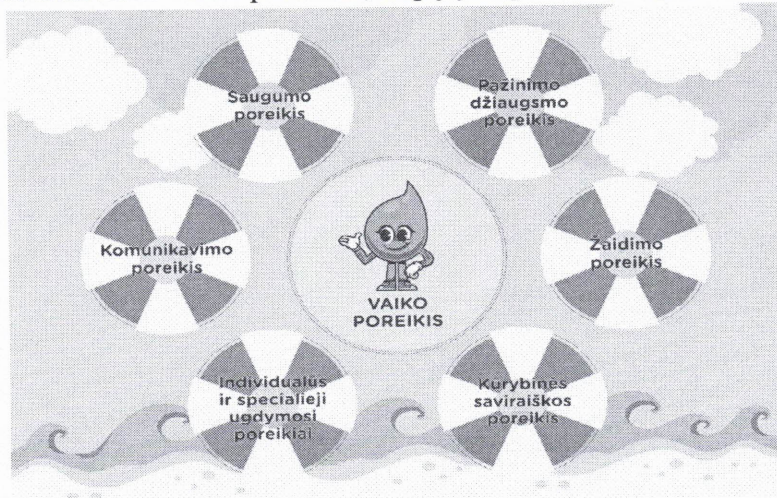
centrai, ikimokyklinio ugdymo įstaigos „Puriena“ ir „Diemedis“. Patogi strateginė vieta leidžia kokybiškai organizuoti ugdymo procesą, pasirinkti arti esančius socialinius partnerius. Darželis – vienintelė ikimokyklinio ugdymo įstaiga mieste turinti plaukimo baseiną, kur vaikus nuo 3 metų plaukti mokina kvalifikuota plaukimo trenerė. Įstaigoje dirba: direktorė, pavaduotoja ugdymui, 26 pedagogai (IU ir PU mokytojai, meninio ugdymo mokytoja, logopedai, specialusis pedagogas), mokinio padėjėja ir mokytojų padėjėjos. Pedagogų skaičius gali keistis priklausomai nuo komplektuojamų grupių skaičiaus ir tipo.

Lopšelio-darželio „Vyturėlis“ ikimokyklinio ugdymo programa skirta vaikams nuo 2 iki 6 metų. Visa ugdymo programa orientuota į vaiką ir jo poreikių (saugumo, aktyvumo, žaidimo, bendravimo, bendradarbiavimo, pažinimo, saviraiškos) tenkinimą.

Ugdymo programos turinys sudarytas taip, kad jį būtų galima lanksčiai taikyti atsižvelgiant į kiekvieno vaiko individualius poreikius. Ugdytiniai lopšelyje – darželyje turi galimybę reikšti savo nuomonę, teikti siūlymus ir rinktis veiklą pagal savo interesus bei poreikius.

Lopšelyje-darželyje tenkinami ir turtinami kiekvienam vaikui aktualūs poreikiai:

- žaidimo poreikis – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė;
- saugumo poreikis – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu;
- komunikavimo poreikis – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūriniais ir pan.). Vaikams sudaromos 4 sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemonės ir atrasti pagarbą, veiksmingo bendravimo būdus;
- pažinimo džiaugsmo poreikis – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;
- kūrybinės saviraiškos poreikis – tyrinėti ir atrasti unikalios savo kūrybinės galios per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių;
- unikalūs kiekvieno vaiko poreikiai, tarp jų ir specialieji ugdymosi poreikiai.

Lopšelyje – darželyje įgyvendinamos humanistinės ugdymo idėjos. Humanistinės filosofijos požiūriu vaikas yra savo tobulėjimo, saviugdos proceso subjektas. Į vaiko interesus nukreipta visa ugdymo aplinka. Ugdytojas nėra tik informacijos skleidėjas, bet, turėdamas daugiau žinių ir didesnę patirtį, padeda ugdytiniams ugdytis patiems. 5 Ugdomosios veiklos prioritetas – sveikatos stiprinimas ir saugojimas, sveikos gyvensenos ugdymas. Sveikatingumo kryptį įgyvendinti lopšelis – darželis turi ypatingas sąlygas, nes yra puikiai įrengtas baseinas ir mankštos kambarys. Plaukimo užsiėmimai grūdina vaikus, jie tampa atsparesni peršalimo susirgimams. Aktyviai sportuojant vandenyje, vystosi vaiko judėjimo įgūdžiai. Plaukiojimas reguliuoja vaiko svorį, tam turi įtakos vandens temperatūra, pratimai, po baseino priimamas dušas. Baseine vaikai mokomi aktyvaus judėjimo vandenyje, kad vėliau galėtų saugiai elgtis ir judėti įvairiuose vandens telkiniuose. Lopšelio-darželio ugdytiniai noriai ir aktyviai dalyvauja įvairiuose sveikatingumo renginiuose mieste ir respublikoje (kvadrato, futbolo, estafečių), kuriuose užima prizines vietas. Siekiame pažinti kiekvieną vaiką, individualų jo raidos tempą. Suvokę svarbiausius jo poreikius ir galimybes, numatome individualius ugdymo(si) metodus. Skatiname vaiko savarankiškumą tose srityse, kur gebėjimai geriau susiformavę ir teikiame didesnę pagalbą mažiau išlavėjusių gebėjimų ugdymui. Specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams teikiama korekcinė pagalba. Individualias vaikų ugdymosi problemas padeda spręsti Vaiko gerovės komisija. Dienos ritmas ir veikla lanksčiai derinami su vaiko poreikiais, interesais ir galimybėmis. Ugdymo aplinka kuriama taip, kad tenkintų kiekvieno vaiko poreikius, ugdytų jo gebėjimus, skatintų kaupti naują patirtį, išbandyti įvairias veiklos formas ir pažinimo būdus. Siekiama, kad aplinka skatintų vaiką aktyviai veikti, tyrinėti, pažinti, pasitikėti savo gebėjimais. Vaikas pats yra aktyvus aplinkos kūrėjas. Nuolat siekiame, kad vaiko tėvai (globėjai) dalyvautų ugdymo procese ir taptų aktyviais bendruomenės nariais. Bendradarbiavimą su ugdytinių tėvais (globėjais) grindžiame pozityviomis nuostatomis: tarpusavio pasitikėjimu ir konfidencialumu, pagarba šeimos vaidmeniui, ugdant šiuolaikinį vaiką, įsiklausymu į vienas kito poreikius ir interesus. Nuolat tariamės dėl individualių vaiko ugdymosi poreikių, veiksmingų ugdymo metodų taikymo. Lopšelyje – darželyje vyksta lankstus specialistų integravimasis į ugdymo procesą. Įstaigoje dirbantys logopedai, neformaliojo švietimo meninio ugdymo mokytojas, plaukimo instruktorius siekia užsiėmimus organizuoti taip, kad nepažeistų pedagoginio proceso vientisumo. Vyksta glaudus bendradarbiavimas su grupių pedagogais ir vaikų tėvais (globėjais).

Programos teorinė prieiga. Panevėžio lopšelis-darželis „Vyturėlis“ ugdymą grindžia **konstruktyvistinio, patyriminio ir holistinio ugdymo teorijomis**, kurios užtikrina visapusišką vaiko raidą ir skatina aktyvų mokymąsi. Taip pat didelis dėmesys skiriamas **STEAM ugdymui ir sveikos gyvensenos stiprinimui**, siekiant integruoto, šiuolaikiško ir į vaiką orientuoto ugdymo(si) proceso. Vadovaujamės **konstruktivistine ugdymo paradigma**, pagal kurią vaikas aktyviai konstruoja savo žinias per asmeninę patirtį, sąveiką su aplinka ir bendravimą su kitais. Remiamės J. Piaget ir L. Vygotsky idėjomis, kurios pabrėžia mokymosi procesą kaip nuolatinį tyrinėjimą ir atradimą. Vaikui suteikiama laisvė kurti, klausti, eksperimentuoti, o pedagogo vaidmuo – būti palydovu, padedančiu rasti atsakymus ir suprasti pasaulį per realias situacijas.

Patyriminis ugdymas (J. Dewey, D. Kolb) mūsų įstaigoje įgyvendinamas per aktyvias, kontekstines veiklas, kurios skatina vaikų smalsumą ir gebėjimą savarankiškai spręsti problemas. Vaikai mokosi per jutimus, praktinę veiklą, judėjimą, meninę raišką ir refleksiją. Ypatingą reikšmę teikiame tyrinėjimui grįstam ugdymui, kuris natūraliai dera su STEAM principais – gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos, menų ir matematikos integracija.

Holistinis ugdymas leidžia užtikrinti, kad vaikas ugdytųsi ne tik intelektualiai, bet ir emociškai, socialiai bei fiziškai. Aktyviai skatiname saviraišką per meninius užsiėmimus, kuriuos deriname su judėjimu, joga, taisyklingo judėjimo menu ir baletu. Mūsų ugdymo aplinka organizuojama taip, kad vaikai turėtų galimybę tyrinėti, veikti savarankiškai ir bendradarbiauti su bendraamžiais.

Būdami **Sveikos mokyklos tinklo** dalimi, didelį dėmesį skiriame **sveikos gyvensenos ugdymui**. Per fizinį aktyvumą, sportą, ugdymą baseine, sveikos mitybos ir ekologinio sąmoningumo ugdymą formuojame vaikų supratimą apie sveikatą kaip visuminį reiškinį.

Mūsų įstaigos ugdymo(si) procesas yra **integruotas, dinamiškas ir pritaikytas kiekvieno vaiko poreikiams**, remiantis universalaus ugdymo dizaino principais. Ugdymas vyksta per žaidimą, kasdienes veiklas, patyrimus, kultūrinį kontekstą ir gamtinę aplinką, užtikrinant, kad kiekvienas vaikas galėtų augti, tobulėti ir įgyti gyvenimui svarbių kompetencijų.

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Lopšelyje-darželyje „Vyturėlis“ organizuojant ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymą/-si vadovaujamosi šiais pagrindiniais principais:

Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika ir kasdieninė vaiko rutina yra ugdanti ir turtinanti vaiko patirtį.

Vaiko raidos ir mokymo(si) dermės principas. Fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo raida, meninė raiška ugdoma nuolat, integraliai, visapusiškai, individualiai.

Sociokultūrinio kryptingumo. Ugdymas(is) grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis, pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į kultūrinę aplinką ir didinačiomis atvirumą kultūrinei, kalbų įvairovei.

Integralumo. Siekiama visuminės vaiko raidos, užtikrinamas darnus, visuminis visų pasiekimų sričių ir gebėjimų ugdymas(is).

Vaiko – mokytojo bendrystės. Vaiko ir suaugusiojo sąveika kuriama skatinant vaiko iniciatyvas ir drauge priimant sprendimus, demonstruojant pagarbą ir tolerantišką požiūrį į vaiką, vertinant vaiko unikalumą, pasirinkimo laisvę ir skatinant atsakomybę. Ugdymo(si) procese tėvai ir mokytojai pasitiki vieni kitais ir bendrai veikia dėl vaikų interesų.

Sveikatingumo. Skatinamas vaikų aktyvumas ir ugdomas fizinis raštingumas. Įtraukties ir diferenciacijavimas. Ugdymo turinys pritaikomas pagal kiekvieno vaiko individualius ypatumus ir poreikius, sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, gauti reikiamą pagalbą ir patirti mokymo(si) sėkmę.

Kontekstualumo. Ugdymas(is) vyksta į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atvirose kontekstuose, siekiant vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo ir prasmingumo.

Žaismės. Žaismingumas suprantamas kaip viso ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindinis bruožas, vaiko tyrinėjimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – kaip esminė vaiko savarankiška veikla.

Lėto ir gilaus ugdymosi. Skiriama pakankamai laiko vaiko kasdieniui rutinai, tyrinėjimo ir kūrybos procesui, pažinimo plėtotei, nuostabai ir atradimo džiaugsmui.

Reflektyvaus ugdymo(si). Drauge su vaikais apmąstomos ugdymo(si) veiklos, jų rezultatai, patirtos emocijos, numatomas tolesnis veikimas naujų patirčių įgijimo link.

Šeimos ir mokyklos partnerystės. Šeima ir mokykla bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant vaiko ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir bendrai veikia dėl vaikų interesų.

Tęstinumo. Darnus, natūralus perėjimas nuo vaiko ugdymo(si) šeimoje prie ugdymo(si) grupėje, nuo ankstyvojo prie ikimokyklinio ugdymo(si) nuo ikimokyklinio prie priešmokyklinio ugdymo(si); nuo vaiko brandos ir pasirengimo mokyklai prie mokymo(si) pirmoje klasėje. Programoje atsižvelgta į vaiko įgytą patirties ir gebėjimų lygmenį bei jo ugdymo (si) perspektyvą.

Atsinaujinimo. Atvirumas kaitai ir kritiškumas naujo priėmimas: pozityviai ir atvirai žvelgiama į naujoves ir jų diegimą; visapusiškai įvertinamas naujovių poveikis ir nauda vaikui, pedagogui, ugdymo(si) procesui.

TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Tikslas – atsižvelgiant į kiekvieno vaiko prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, bei pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai:

- atpažinti kiekvieno vaiko prigimtines galias bei ugdymo(si) poreikius, kylančius iš asmenybės raidos tarpsnio, individualių raidos ypatumų, prigimtinių gebėjimų visumos ir sociokultūrinės aplinkos;
- į vaiką ir jo vertybių ugdymą orientuotame, integraliame visuminiame ugdymo(si) procese tikslingai taikyti vaiko ir mokytojo sąveika grindžiamas pedagogines strategijas, ugdymo(si) priemones, taip sukuriant lanksčią ir ugdymą(si) stimuliuojančią ugdymo(si) aplinką ir kontekstus;
- organizuoti ugdymą derinant kryptingą mokytojo ir spontanišką vaiko veiklą, taikant patirtinio ugdymo(si) metodus (tyrinėjimus, mokymąsi per judesį, pažintines išvykas, ir kt.), pripažįstant žaismę ir kasdienį vaiko gyvenimą grupėje kaip pagrindinę ugdymo(si) formą;
- taikyti universalios dizaino mokymuisi prieigą, kaip visų vaikų ugdymo(si) sėkmės prielaidą;
- taikyti judraus ugdymo(si) ir tyrinėjimą skatinančius kontekstus, siekiant suteikti vaikams pasimėgavimo ugdymo(si) procesu jausmą, palengvinti ugdymo(si) procesą bei sėkmingai įtraukti visus vaikus į veiklą;
- siekiant užtikrinti sėkmingą kiekvieno vaiko ugdymo(si) procesą, sudaryti galimybę vaikams skirtingais būdais pademonstruoti daromą pažangą ir juos sistemingai fiksuoti, vertinti ir aptarti su tėvais (globėjais);
- kurti ir plėtoti pasitikėjimu ir pagarba, aktyvia partneryste grindžiamą tikslingą bendradarbiavimą su tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais ir kitais švietimo, švietimo pagalbos paslaugų teikėjais bei socialiniais partneriais.
- veikdami baseino aplinkoje stiprinti vaiko fizinę, intelektualinę, dvasinę sveikatą, gilinti sveikatos žinias bei formuoti sveikos gyvensenos įgūdžius (baseinas ir visos dienos mokykla).

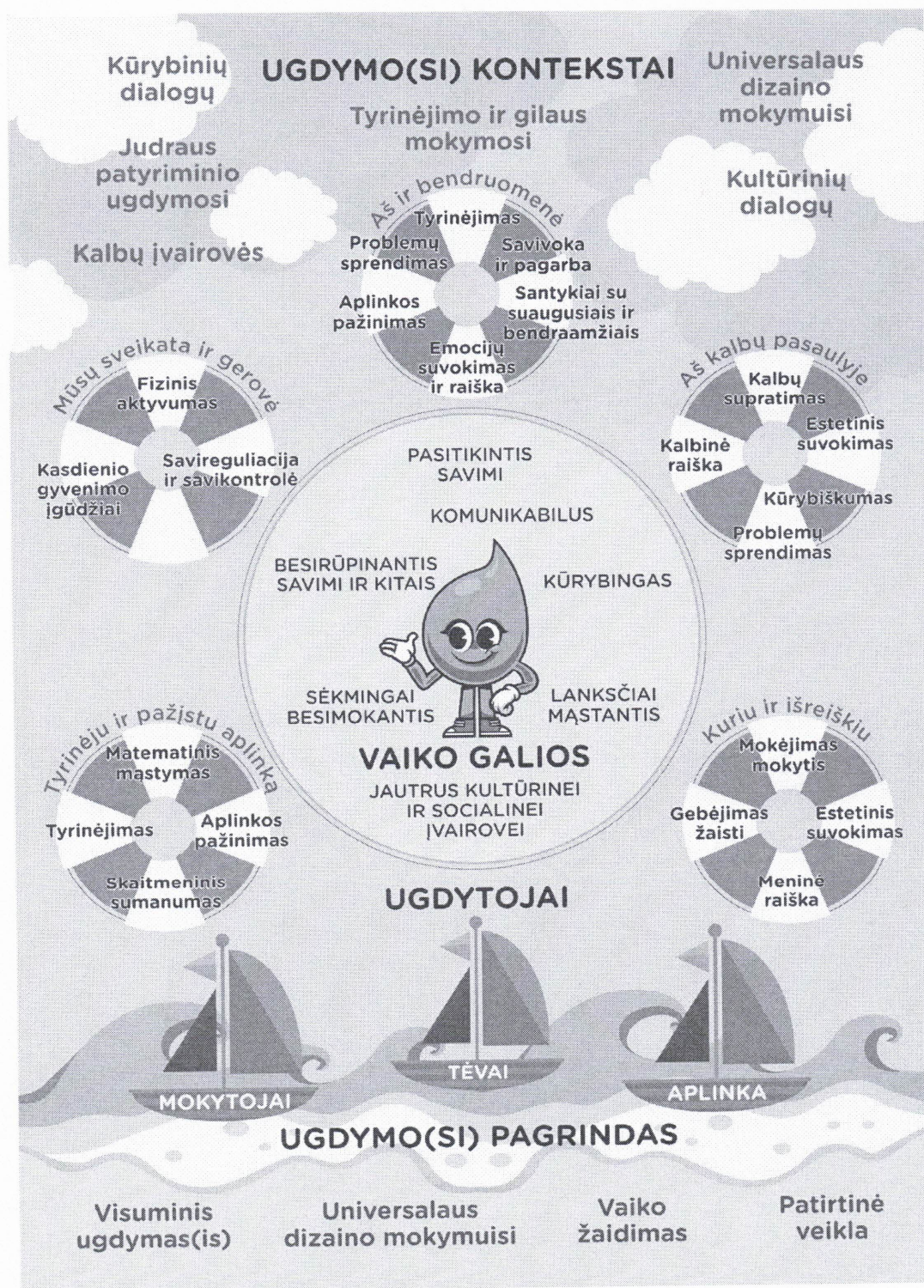
Ugdymo(si) rezultatai. Ikimokyklinio amžiaus vaikų galios auginamos ir pažanga vertinama nacionaliniu susitarimu, pagal LR ŠMSM parvirtintą dokumentą „Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas“ (2024). Ugdymo(si) pasiekimai plėtojami atsižvelgiant į asmenines kiekvieno vaiko galias, ugdymo(si) turinio sritis, kontekstus. 18 ugdymo(si) sričių pasiekimai (rezultatai) programoje skirstomi į dvi dalis: 1-3 žingsnis ir 3-6 žingsnis. Pažymėtina, kad programoje išskirti vaikų ugdymo(si) rezultatai (pasiekimų ūgtis) yra tik preliminarūs, nes kiekvieno vaiko galių auginimas traktuojamas kaip individualus ir savitas. Vaikų ugdymo(si) rezultatai nelyginami tarpusavyje, auginami asmeniškai, nuosekliais žingsneliais: kiekvieno vaiko ugdymosi tempas yra individualus, todėl vaikų pasiekimų ūgtis įvairiose srityse – skirtinga.

UGDYO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Ikimokyklinio ugdymo programos turinys lopšelyje – darželyje sudarytas atsižvelgiant į dabarties ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos ypatumus, šiandienos ugdymo(si) tendencijas atliepiančius mokslinius tyrimus bei ugdymo praktiką. Esminiai ugdymo(si) proceso kūrimo ir ugdymo turinio įgyvendinimo akcentai: visuminis vaiko ugdymas(is), universalus dizainas mokymui(si), žaidimu ir patirtine veikla grindžiamas ugdymas(is).

Programos turinys įgyvendinamas apimant į vaiko raidą skatinančias visuminio ikimokyklinio ugdymo sritis: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“, kurios atsižvelgiant į vaikų poreikius, polinkius, gebėjimus, interesus konkretinamos, papildomos, pritaikomos ir savitai įgyvendinamos kiekvienoje įstaigos grupėje. Ugdymo turinys modeliuojamas siejant 7 esmines vaiko galias (komunikabilumas; jautrumas socialinei ir kultūrinei įvairovei; kūrybingumas; sėkmingas mokymasis; lankstus mąstymas; pasitikėjimas; rūpinimasis savimi ir kitais) ir plėtojamas per vaikų pasiekimų sritis.

Universalaus dizaino mokymui(si) kontekstas – lanksti, visiems vaikams prieinama ugdymo(si) aplinka ir veiksmingas procesas, kuriame nepriklausomai nuo amžiaus, socialinių, kultūrinių, lingvistinių, sveikatos skirtumų, kiekvienam vaikui sudaromos sąlygos žaisti, patirti, ugdytis ir mokytis savo ritmu ir tempu. Nepriklausomai nuo pasirinktos ugdymo metodikos, vaikų amžiaus ar kitų aplinkinių, visose lopšelio-darželio „Vyturėlis“ grupėse, UDM konteksto užtikrinimui skiriamas prioritetas vaidmuo.

Konceptualaus ugdymo modelis

Ugdymo(si) sritis „Mūsų sveikata ir gerovė“

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) veiksenos
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. <i>Esminis gebėjimas</i> Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo.	1-3 metai. <u>1-asis žingsnis:</u> Ragauja įvairaus skonio ir konsistencijos maistą. Siekia savarankiškai valgyti, gerti iš puodelio. Balsu, kūno kalba parodo, kad jam šlapia, nepatogu. <u>2-asis žingsnis:</u> Valgo įvairų maistą, maistą ima šaukštu, geria savarankiškai. Kūno ženklais parodo ar pasako, kad nori į tualetą. Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, bando pats nusirengti striukę, nusimauti kelnes. <u>3-iasis žingsnis:</u> Suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko. Pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. Suaugusiojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Pradeda laikytis susitarimų. 4-6 metai. <u>4-asis žingsnis</u> Įvardija kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, ir kelis, kuriuos vartoti reikėtų saikingai. Plauna vaisius, daržoves ir pasako, kodėl; pjausto, gamina užkandžius, salotas. Suaugusiojo padedamas serviuoja stalą, stengiasi laikytis elgesio prie stalo taisyklių. Dažniausiai savarankiškai naudojami tualetu. Savarankiškai ar priminus plauna rankas, prausiasi veidą, čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Padedamas savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Sutvarko žaislus, su kuriais žaidė. Pažįsta šviesoforo spalvas, žino, ką jos reiškia; pasako, kad kelią (gatvę) pereiti reikia kartu su suaugusiuoju.	Susipažįsta su sveikatai palankiu maistu. Skanauja maistą patiekta estetiškai. Girdi vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus, kaupia žodyną. Grupės įrengtoje „virtuvėje“ žaidžia režisūrinius maisto gaminimo žaidimus. Susipažįsta su higienos reikmenimis, ugdosi kūno priežiūros įgūdžius. Mokosi laikytis tvarkos, rūšiuoti, tvarkyti žaislus. Klauso, aiškinasi, randa atsakymus apie sveiko maisto naudą, sužino, ką valgyti yra naudingiau sveikatai. Diskutuoja su draugu kas yra sveika, o kas ne, savo nuomonę argumentuoja. Žaidžia vaidmeninius, režisūrinius žaidimus. Tyrinėja vaisius ir daržoves, sveria, uosto, pjausto, pavadina, gėrėsi estetiškai išpūdžiu. Tyrinėja, matuoja, žymisi išgeriamo vandens kiekį. Motyvuojamas suaugusiojo pavyzdžio laikosi asmens higienos. Supranta, kodėl svarbu laikytis asmens higienos. Išitraukia į aplinkos pertvarkymo veiklas, ieško sprendimų, kaip aplinką paversti lengvai tvarkoma, patogia, saugia, maloniai akiai. Imasi iniciatyvos pastebint ne vietoje padėtus daiktus, numestą šiukšlę, mokosi šiukšlės rūšiuoti. Mokosi suprasti saugaus bendravimo taisykles, kreipiasi pagalbos pasiklydus, ištikus

	Stebint suaug. Jam, saugiai naudojasi veiklai skirtais daiktais. Žino, į ką kreiptis pagalbos ištikus nelaimėi. 5-asis žingsnis Atškinasi, kodėl svarbu valgyti įvairų, sveikatai naudingą maistą. Savarankiškai serviuoja stalą, valgo tvarkingai, dažniausiai tinkamai naudojasi stalo įrankiais, susitvarko pavalgęs. Savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi veidą; čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Suaugusiojo padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus, susišukuoja. Susitvarko žaislus. Saugaus eismo metu laikosi eismo taisyklių. Žaisdamas stengiasi saugoti save ir kitus. Paaiškina, į ką kreiptis iškilus pavojui namuose, pasimetus parduotuvėje, pasiklydus. 6-asis žingsnis Įvardija, ko reikia valgyti, kad augtų sveikas. Valgo savarankiškai, tvarkingai. Taisyklingsai plaunasi rankas. Atsižvelgdamas į tai, ar jam šilta, ar šalta, nusirengia ar apsirengia drabužius. Rūpinasi savo asmeniniais ir bendrais daiktais. Savarankiškai laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių. Paaiškina saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis, buitinais prietaisais, aštriais daiktais ir sveikatai pavojingomis medžiagomis taisykles. Paaiškina, kad jo kūnas priklauso tik jam, sako „stop“, „ne“ reaguodamas į jo privatumą pažeidžiantį elgesį. Paaiškina, kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus nelaimėi. Žino pagalbos telefono numerį.	nelaimėi, patę i bėdą. Atškinasi, kokie prisilietimai prie jų kūno yra tinkami ir kokie netinkami, mokosi grupėje saugoti asmeninę erdvę. Mokosi saugaus elgesio grupėje, gatvėje, miške, prie vandens telkinių įgūdžių, sužino apie daiktus, kurie pavojingi jų sveikatai ir saugumui, laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių.
Fizinis aktyvumas <i>Vertybinių nuostatų</i> Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. <i>Esminis gebėjimas</i> Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gaudo ir spiria kamuolį, spontaniškai ir	1-asis žingsnis: Sėdi, šliaužia, ropoja, stovi, eina laikydamasis ar savarankiškai. Tikslingai siekia daikto, jį pačiumpa, deda vieną ant kito. Rankos judesius seka akimis. 2-asis žingsnis: Pralenda pro kliūtis. Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina. Lipa laiptais aukštyn pristatomuoju žingsniu. Ridena, gaudo kamuolį. Ploja rankomis.	Vaikščioja ir išlaiko pusiausvyrą einant sumažinto ploto paviršiumi, įveikiant kliūtis, lipant į kalniuką. Geba pereiti nuo greito ėjimo prie bėgimo. Pradeda lankstyti ranką per riešą, vis tiksliau atliekant judesius. Dėlioja daiktus vieną ant kito, užsuka, atsuka, darinėja, naudojasi stalo įrankiais.

tikslingai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.	<u>3-iasis žingsnis</u> Pastovi ant vienos kojos .Skirtingu ritmu eina, apeina peržengia kliūtis, eina plačia linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros. Laikydamasis lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. Nušoka nuo laiptelio, pašoka nuo žemės, peršoka liniją. Meta ir gauda kamuolių abiem rankomis, spiria kamuolį. Derina akių, rankų, kojų judesius. 4-6 metai <u>4-asis žingsnis</u> Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, pastovi ant vienos kojos. Eina ant pirštų galų, eina siaura linija, nesilaikydamas lipa laiptais aukštyn ir žemyn. Bėga, didindamas ir mažindamas tempą, šokinėja abiem ir ant vienos kojos. Mina ir vairuoja triratuką, balansini dviratį. Žaisdamas judriuosius žaidimus bando derinti judesius poroje ir grupėje. Dažniausiai taisyklingai laiko rašiklį, gana tiksliai atlieka judesius plaštaka ir pirštais bei ranka. Ištiesiomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Atkerpa žirkėmis popieriaus juostelę, atsega ir užsega sagas, atitraukia ir užtraukia užtrauktuką, įpila vandens į piltuvėlį. <u>5-asis žingsnis</u> Eina pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius. Bėgioja Vingiais ir ant pirštų galų. Šokinėja nuo vienos kojos ant kitos, šokinėja judėdamas pirmyn. Lipa kopėtėlėmis. Meta kamuolį iš įvairių padėčių, pagauna jį sulenkdamas rankas per alkūnes. Spiria kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį. Sėdi, stovi, vaikšto taisyklingai. Bando atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judėjimo. Prieštuką ir žirkles laiko taisyklingai. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius su smulkiais daiktais. Pastato aukštą statinį, išlaikantį pusiausvyrą. <u>6-asis žingsnis</u> Juda spontaniškai su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis. Išbando mokytojo demonstruojamus, pačių atrandamus ėjimo ir bėgimo būdus. Tobulina koordinaciją, orientaciją erdvėje, vikrumą, greitumą, jėgą žaidžiant su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais. Inicijuoja ir įsitraukia į inicijuojamus užsiėmimus, fantazuoja, ieško neįprastų pozų, judesiais perteikia pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes. Nevaržomai judant, eksperimentuojant išbando savo kūno judėjimo galimybes. Saugiai keičia savo kūno pradines padėtis, veikiant ribotame plote pratinasi judėti saugant save ir kitą. Žaidžiant komandinius žaidimus, mokosi laikytis taisyklių, laimėti, pralaimėti. Lavina rankos judesių tikslumą, akies ir rankos koordinaciją dėlįojant, konstruojant, variant, piešiant ir kt.
---	---

	Ištvėringas, bėga ilgesnius atstumus. Bėga pristatomoju ar pakaitiniu žingsniu. Šoka į tolį, į aukštį. Žaisdamas laisvai koordinuoti juda, orientuojasi erdvėje. Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius.	
Savireguliacija ir kontrolė <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminisgebėjimas</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsivardindamas geba nusiraminti.	1-3 metai. <u>1-asis žingsnis</u> Gerai jaučiasi įprastoje saugioje aplinkoje. Nusiramina priglaudžiamas, kalbinamas, nešiojamas. Trumpam sutelkia dėmesį į suaugusįjį, <u>2-asis žingsnis</u> Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs, pavargęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas, migdomas. Pradeda valdyti savo dėmesį, emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius. <u>3-iasis žingsnis</u> Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, ieško suaugusiojo pagalbos. Padedamas suaugusiojo valdo savo elgesį ir emocijas. Pradeda laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų. 4-6 metai. <u>4-asis žingsnis</u> Nusiramina suaugusiojo palaikomas. Trumpam sutelkia dėmesį įgyvendinant ketinimus. Įprastose kasdienėse situacijose pradeda susilaikyti nuo impulsyvių veiksmų. Paklaustas pasako galimas istorijų, pasakų ir kitų veikėjų netinkamo elgesio pasekmes. Primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžių laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. <u>5-asis žingsnis</u>	Kasdienio valgymo metu mokosi valgyti savarankiškai. Naudojasi stalo įrankiais, pasirenka stalo įrankį skirtingam maistui valgyti. Mokosi elgesio taisyklių prie stalo. Siekia estetinio išpūdžio, geba padengti kasdienį ir šventinį stalą.

	Nusiramina, a. Valaiduoja, išėjes iš įtampą keliančios situacijos, pabuvęs vienas, klausydamasis ramios muzikos, žaisdamas ar kalbėdamasis su kitais. Žaisdamas ir atlikdamas sudominusią veiklą, geba sutelkti dėmesį ir pastangas, ištvėrmę, slopinti impulsyvius veiksmus. Ramioje situacijoje konfliktą sprendžia žodžiais, o ne veiksmais, siūlo kelis sprendimo būdus, numatydamas jų pasekmes. Nesunkiai laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių, supranta lūkesčius savo elgesiui grupėje ir kitoje aplinkoje, pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles. 6-asis žingsnis Pats taiko įvairius nusiramimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. Siekdamas tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas; vienas ir kartu su kitais ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.	Kuria įvairius žetus režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu. Geba išklaustyti skaitomų tekstų ir pasakojimų, kodėl svarbu branginti ir tausoti maistą, jo nešvaistyti. Tyrinėja kiek reikia įdėti darbo, kad maisto produktai atsirastų ant mūsų stalo.
Savivoka ir savigarba <i>Vertybinių nuostatų.</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo	1-3 metai. 1-asis žingsnis: Jaučia savo kūną, stebi judesius, reaguoja į artimų žmonių dėmesį, akių kontaktą, veido išraišką, balsu ir gestais palaiko ryšį. Teigiamai reaguoja į žaidimus, daineles. 2-asis žingsnis: Apažįsta save nuotraukose, veidrodyje, paprašytas parodo ir pavadina kelias kūno dalis. Džiaugiasi didėjančiomis savo galimybėmis judėti. Trumpam sutelkia dėmesį. 3-asis žingsnis: Eksperimentuoja kūno judesiais, pojūčiais. Parodo ir	Ugdymo(si) sritis „Aš ir bendruomenė“ Emocijų atpažinimas ir pavadinimas: skatinti vaiką atpažinti savo emocijas (džiaugsmas, pyktis, liūdesys) naudojant įvairias priemones (kortelės su veidukais atspindinčiais įvairias emocijas). Savo kūno pažinimas: pokalbiai su vaiku apie kūno dalių apvažinimą, jų stebėjimas veidrodyje. Veiksmų refleksija: po veiklų paprašyti apibūdinti savo savijautą. Savarankiškumo žingsniai: skatinti vaikus savarankiškai atlikti kasdieninius veiksmus (plautis rankas, apsirengti ir kt.), didinant vaikų pasitikėjimą savimi ir stiprinant teigiamą savivertę. Kalbėjimas su vaiku apie jo pasiekimus, pagyrimas už pastangas, įvairūs žaidimai tema „Aš galiu“. Emocijų atpažinimas ir išreiškimas keliant klausimus: kaip jautiesi? Žaidimai (veikla) skatinanti apmąstyti savo tapatybę ir savybes. (Pomėgių piešimas,

šeimai, grupei, ištaiigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.	pasako, kiek j. metų. Pasako savo vardą, kas jis yra (mergaitė, berniukas). 4-6 metai. 4-asis žingsnis: Pavaizduoja ir pakomentuoja kai kurias fizines savo kūno savybes: plaukų, akių spalvą. Supranta ir pasako, kaip jaučiasi, ko nori. Piešia ir kitaip vaizduoja šeimą, įsitraukia į bendrus žaidimus. 5-asis žingsnis: Tyrinėja, ką gali ir ko negali kūnas, pradeda jausti asmeninę ir bendrą erdvę. Supranta, kad jis yra asmuo, atpažįsta save nuotraukose. Jaučiasi šeimos nariu, išvardina šeimos narius, pasako savo pavardę. Pasako, kokia yra jo gimtoji kalba, vaizduoja ir naudoja savo šalies simbolius. 6-asis žingsnis: Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą, dalinasi stebėjimais apie vidinių kūno sistemų veiklos ženklus: iškvepiamas oras, širdies plakimą. Teigiamai vertina save, gebėjimus, žaidimas tyrinėja socialinius vaidmenis. Dalyvauja šeimos, mokyklos bendruomenės veiklose. Pasako savo šalį, tautybę, žino adresą. Tyrinėja savo šalies simbolius, kalbą. Domisi ir laikosi šeimos, grupės, mokyklos vertybių, pareigų ir teisių.	žaidimai įkūn. Jais įvairius socialinius vaidmenis). Bendradarbiavimas ir pagalba kitiems: dalinasi žaislais, tvarkosi, padeda kitam susitvarkyti. Savarankiškumo skatinimas kasdiniuose darbuose, veikloje. Teigiamo požiūrio į klaidas skatinimas: pokalbis apie elgesio pasekmes, kaip apie natūralų dalyką. Motyvavimas mėginti, nenuleisti rankų.
Emocijų suvokimas ir raška <i>Vėrybinė nuostata.</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Atpažįsta, atsiliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu, atliepia kito jausmus.	1-3 metai. 1-asis žingsnis: Mimika, kūno judesiais, gestais išreiškia džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį. Patiria išsiskyrimo su tėvais nerimą. Atspindi suaugusiojo ar vaiko emocijų rašką: šypsosi, jeigu jam šypsosi. 2-asis žingsnis: Emocijas ir jausmus išreiškia skirtingu intensyvumu, būdinga greita nuotaikų kaita. Reaguoja į kito emocijų išraiškas. 3-asis žingsnis: Pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. Domisi kito (suaugusiojo, vaiko) emocijų ir jausmų raška, pastebi aiškiai reiškiamas	Emocijų atpažinimas ir jų pavadinimas naudojant emocijų korteles, paveikslėlius. Vaidybiniai žaidimai su veidrodžiu, vaizduojant įvairias mimikas ir kartojant pavadinimus. Dainelės, žaidinimai, žaidimai emocijų temomis. Žaislų, knygelių vartymas supažindinant vaikus su pagrindinėmis emocijomis. Žaidimai su veido išraiškomis, „Emocijų sodo“ kūrimas įtraukiant spalvas. Sensoriniai žaidimai apie emocijas, kuria lavina vaikų emocinį intelektą. Empatijos ir bendradarbiavimo veiklos, žaidimai su teatro lėlėmis, žaislais. „Emocijų ratuko“ kūrimas supažindinti su emocijomis. Pasakojimai apie emocijas, knygelės emocijų tematika. „Emocijų meno“ veikla: naudojant įvairias menines raškos priemones piešti, tapyti emocijas, esamą savijautą. Diskusijos „Kaip aš galiu padėti?“.

	emocijas, reag. ja i jas skirtingai. 4-6 metai. 4-asis žingsnis: Pradeda suprasti, kad skirtingose situacijose jaučia skirtingas emocijas, jas pavadina, išreiškia mimika, gestais. Atpažįsta kitų emocijas ir jausmus iš mimikos, gestų, veido išraiškos, veiksmų. 5-asis žingsnis: Atpažįsta ir pavadina savo emocijas ir jausmus, įvardija situacijas, kuriose jos kilo. Turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus. Atpažįsta ir komentuoja kitų emocijas, jausmus. Įvardina situacijas, kuriose jie kyla. Pradeda suprasti, kad žodžiai ir veiksmai gali žėisti kitų jausmus. 6-asis žingsnis: Apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas ir priežastis. Iš veido ir mimikos, balso, kūno pozos pasako, kaip jaučiasi kitas. Pastebi nusiminusi, nuskriaustą, nori jam padėti. Pradeda kalbėti apie tai, kaip jaučiasi ir išreiškia jausmus. Įvardina tinkamus emocijų ir jausmų raiškos būdus.
Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais <i>Vertybė nuostata.</i> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, suprantą savo žodžių	1-3 metai. 1-asis žingsnis: Atpažįsta ir džiaugiasi pamatęs juo besirūpinantį suaugusįjį, mėgsta apkabintis, įsitraukia bendravimą, kasdieninę rutiną. Kūno poza ir judesiais, išraiškomis inicijuoja bendravimą su suaugusiuoju ar vaiku. Seka suaugusiojo žvilgsnį išraišką, gestus, reaguoja į juos. 2-asis žingsnis: Rodo prierašumą juo besirūpinančiu suaugusiuoju. Stebi ir mėgdžioja suaugusiojo elgesį, kartoją savo veiksmus, kurie sulaukia suaugusiojo palaikymo. Vykdo jam suprantamus suaugusiojo paliepiumus, kreipiasi pagalbos, pats inicijuoja bendravimą su suaugusiuoju. Mėgsta žaisti šalia kito vaiko, stebi ir mėgdžioja. 3-asis žingsnis: Drąsiai išbando ką nors naują, ramiai stebi
	Žaidimai, kurie skatina dalinimąsi ir bendradarbiavimą. Bendrų veiklų (konstravimo, sportinių žaidimų) taikymas kasdienėje veikloje, siekiant dalintis, kartu kurti, statyti, konstruoti. Pokalbiai, diskusijos apie išgyvenamus jausmus, poreikius, siekiant, kad vaikas jaustųsi drąsiai kalbėdamas apie savo savijautą. Konfliktų sprendimas kartu, išklasant vieniems kitus. Taisyklių ir elgesio normų grupėje nutarimas ir laikymasis. Bendravimo modeliavimas, mandagių žodžių naudojimas. Veiklos, kuriose reikia pasidalinti, bendradarbiauti, ieškoti sprendimo bendro.

ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	nepažįstamus žmones, esančius šalia. Ieško bendraamžių draugijos. Siekia veikti savarankiškai, tikisi palaikymo, pagyrimo. Savaip mėgdžioja suaugusiojo veiksmus, žodžius, intonacijas. Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą. 4-6 metai. 4-asis žingsnis: Lengvai atskiria nuo tėvų (globėjų), rodo pasitikėjimą mokytojais: klausia, tariasi, guodžiasi. Įsitraukia į veiklą su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia yra mokytojas. Turi vieną ar kelis žaidimo partnerius. Įsitraukia į pasitūlytas veiklas, jas plėtoja, inicijuoja pokalbius su suaugusiuoju. Geba žaisti, atlikti veiklą poroje. Padedant mokytojui laukia savo eilės, dalinasi žaislu. 5-asis žingsnis: Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais žmonėmis grupėje. Turi vieną arba kelis nuolatinius žaidimo partnerius, sėkmingai įsitraukia į didesnės vaikų grupės veiklą. Tikrina suaugusiojo leistinas elgesio ribas. Geranoriškai veikia kartu su kitais vaikais. Stengiasi atlikti mažus įsipareigojimus grupei. 6-asis žingsnis: Stengiasi geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiais ir vaikais. Supranta, koks elgesys yra priimtinas ar nepriimtinas kitiems ir kodėl. Rodo iniciatyvą susikalbėti ir bendradarbiauti su kitais. Parodo supratingumą ir pagarbą kitokiai išvaizdai, kitokiam požiūriui, kitai kultūrai.	
Aplinkos pažinimas <i>Vertybinė nuostata.</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors naują. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos	1-3 metai. 1-asis žingsnis: Veido išraiška, mimika, gestais, garsais reaguoja į artimiausioje aplinkoje esančius žmones ir daiktus. Emocijomis reaguoja gamtos objektus ir žmogaus sukurtus daiktus, reiškinius. 2-asis žingsnis: Stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi namų ir grupės aplinkoje. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos žmones, jų veiksmus, daiktus, jų atvaizdus.	Jutiminiai (pojūčių) žaidimai, veikla per penkis pojūčius, knygelių vartymas, eksperimentai. Kasdienių objektų stebėjimas ir įvardinimas, pavadinimų kartojimas. Formų, dydžių ir spalvų suvokimas. Priežasties ir pasekmės dėsnio supratimas. Dalyvaujant veiklose suprasti, kad kiekvienas daiktas turi paskirtį: kamuolys rieda, vanduo išbėga, jei indas apverstas. Gamtinės medžiagos rinkimas ir naudojimas veiklose. Žaidimai grupelėse, skatinant vaikus sulaukti savo eilės, dalintis. Aplinkos, gamtos stebėjimai gilinant žinias apie metų laikų, kritulių skirtumus.

įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.	Žino kai kurių litinių kultūrinių daiktų paskirtį, jais naudojasi. Sava kalba pavadina pažistamus gyvūnus, augalus, gamtos reiškinius. Parodo patinkančių daiktą, augalą, gyvūną. 3-asis žingsnis: Apažįsta ir reaguoja į praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose. Išitraukdamas į kasdienius, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę. Pažįsta daugiau artimojoje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų pavadinimus, pradeda tiksliai juos vartoti. 4-6 metai. 4-asis žingsnis: Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus ir vietas. Pasako miesto, kuriame gyvena pavadinimą. Įvardija paros dalis. Atpažįsta ir įvardija kelis dažniausiai stebėtus gyvūnus, augalus, grybus, negyvosios gamtos objektus, reiškinius, nusako akivaizdžius požymius. Pasako metų laikų pavadinimus, samprotauja, kas būdinga metų laikams. Bando rūšiuoti, tausoti medžiagas, išteklius. 5-asis žingsnis: Vaizduoja, pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas. Domisi kitų kultūrų tradicijomis. Paaškina, kaip daržovės, vaisius ir kitas gamtos gėrybes naudoti maistui. Stebėdamas ar prižiūrėdamas augalus, komentuoja pokyčius. Pristato gimtąjį miestą, pasako adresą. Pradeda suvokti praeitį, dabartį ir ateitį. Eilės tvarka pasako metų laikus ir jų požymius. 6-asis žingsnis: Pasako savo šalies sostinės pavadinimą. Pasakoja apie tradicines šventes. Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių profesijas. Samprotauja apie tai, kaip žmonės gyvena seniau. Vartoja savaitės dienų pavadinimus, žodžius praeičiai, ateičiai ir dabarčiai apibūdinti. Išvelgia gyvūnų ir augalų panašumus ir skirtumus. Pradeda suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšį.	Klasifikavimą pagal formą, spalvą, dydį. Dalyvavimas tradiciniuose ir kituose renginiuose.
Tyrinėjimas	1-3 metai. 1-asis žingsnis:	Siekia paimti žaislus ir daiktus, juos liečia.

<i>Vertybinių nuostatų.</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotuoja. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotuoja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	Siekia, eina į sudominusių daiktų ar reiškinių. Emocijomis, veido išraiška, judesiais, garsu parodo tyrinėjimo džiaugsmą. 2-asis žingsnis: Prašo ar parodo, koks daiktas domina, ką norėtų paliesti, tyrinėti, žaisti, ką klausyti. Išbando naujus tyrinėjimo būdus. Tyrinėdamas pasitelkia visus pojūčius. 3-asis žingsnis: Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta. Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką įsitraukia į tyrinėjimo veiklą; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatą rodo kitiems. 4-6 metai. 4-asis žingsnis: Kelia klausimus, spėlioja, padedamas numato tiriamosios veiklos eigą, rezultatus. Padedamas pasirenka eksperimentavimui reikalingas priemones ir medžiagas. Pasako, ką veikė, ką atrado. 5-asis žingsnis: Atskleidžia savo interesus. Stebėdamas, eksperimentuodamas išsiaiškina objektų požymius, medžiagų savybes. Paaiškina, kad tyrinėjant su daiktais, medžiagomis, augalais, gyvūnais reikia elgtis atsargiai. Apibūdina tyrinėjamų objektų požymius, panašumus ir skirtumus. 6-asis žingsnis: Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja, kaip auga augalai ir gyvūnai, kaip keičiasi jis pats; kaip žmonės gyvena seniau ir kaip gyvena dabar; kaip gyvena kitose šalyse, kuo panašūs, kuo skiriasi. Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones. Samprotuoja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti.	Išorinį kūno vada, kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro, kaip juda. Stebi savo atvaizdą, kai mato vandens paviršiuje, ant blizgių daiktų paviršių, žaidžia šešėlių žaidimus. Tyrinėja ūgio matuokles, žiūri ir tyrinėja anksčiau darytas savo nuotraukas. Mato save veidrodyje, nuotraukose, tyrinėja aš – ne aš ribas. Aisirenka savo drabužėlius ar žaislus, aiškinasi mano-tavo santykį, ko nors turėjimą (ką turiu aš – ką turi tu). Žaidžia savo šeimos ir kitų šeimų pasiūlytus žaidimus, žiūri šeimos narių ir grupės vaikų nuotraukas. Tyrinėja judėjimo ir atramos, virškinimo, kraujotakos, kvėpavimo, vartydami enciklopedijas vaikams, žiūrėdami edukacinius filmukus, atlikdami eksperimentus. Tyrinėja ir mokosi pajauti asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą ir reaguoti į asmenines erdves ribų pažeidimą. Aiškina, ką suprato, kuo ypatingas kūnas, ką jis gali, ko negali. Tyrinėja būdus, kurie padeda suprasti vieniems kitus, įtraukti juos į bendrus žaidimus ir veiklas. Aiškinasi savo aplinkos, žmonių, bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos; mano ugdymo įstaigos bendruomenė- kitos įstaigos ugdymo bendruomenė; mano tauta – kitos tautos; mano žemyno žmonės – kitų žemynų žmonės. Tyrinėja šalies žemėlapi. Tyrinėja Lietuvos ir grupę lankančių, iš kitų kraštų atvykusių vaikų šalies simbolių, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą. Aiškinasi, tyrinėja, diskutuoja, kas gali papasakoti apie praeitį, dabartį, ateitį, atranda keletą informacijos šaltinių. Tyrinėja juos ir kartu kuria praeities, dabarties, ateities paveikslus, laiko juostas. Atranda, tyrinėja juos dominančias istorines vietas, įskaitant įvairius paminklus, viešąsias skulptūras, žaidimų aikštes.
Problemų sprendimas	1-3 metai.	

<i>Vertybinė nuostata.</i> Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.	1-asis žingsnis: Balsu, mimika, gestais parodo, jei vyksta kažkas ne taip, kaip įprasta. Kartoją nepasisekusį veiksmą, jį keičia, ieško pagalbos. 2-asis žingsnis: Susidūręs su nauja situacija padedamas suaugusiojo suteikia dėmesį į problemą. Pritaiko jau žinomus veikimo būdus. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi suaugusieji ar kiti vaikai. 3-asis žingsnis: Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taisy, tobulina sprendimą. 4-6 metai. 4-asis žingsnis: Pasako, kad susidūrė su problema. Dalinasi mintimis apie problemos sprendimą. Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. Nepasisekus veiklos nemeta, o pradeda veikti iš naujo arba ją keičia. 5-asis žingsnis: Dažnai atpažįsta problemas. Bando įveikti pasitaikančius sunkumus. Spręsdamas problemą samprotuoja, kas pavyko (nepavyko), ką galima daryti toliau ar kitaip. 6-asis žingsnis: Atpažįsta ir natūraliai priima sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas, yra nusiteikęs jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti. Pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų, tariausi su kitais, siūlo ir priima pagalbą. Stebi, aptaria ir atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes.	Bando kelis būdus atlikti veiksmą. Stebi suaugusįjį, kartoją jo veiksmus, pavykus pakartoti apsidžiaugia. Žaidžiant atlieka dviejų nesudėtingų, jam suprantamų veiksmų sekas. Atlieka įvairius nesudėtingus pavedimus, trumpai pasako, ką daro, įvairius jausmus, norus, ketinimus, reiškia mimika, žodžiais, veiksmais. Bando žinomais būdais įveikti kliūtį tol, kol pavyksta arba sugalvoja kitaip. Įgytas žinias ir gebėjimus pritaiko kitoje veikloje. Imasi sudėtingos veiklos, drąsiai bando, eksperimentuoja, nepavykus, pradeda iš naujo arba tariausi su bendraamžiais. Klausosi draugų ir suaugusiųjų kalbos, dalyvauja problemų sprendime. Mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių. Aiškinasi kiekvieno pasiūlyto sprendimo pasekmes. Aptaria įvairias situacijas, kaip reiktų elgtis, kilus konfliktoinei situacijai, kartu ieško būdų, kaip spręsti iškilusias bendravimo problemas: žodžiais, veiksmais, derybomis. Dėl turimų skirtingų vertybių, norų, interesų, idėjų ir gebėjimų išryškėja konfliktinės situacijos. Mokytojo paremiami, mokosi išvengti kilusio nesutarimo esmę, išgirsti kiekvieno nesutarimo dalyvio nuomonę ir ieškoti išečių, kurios būtų priimtinos kiekvienam. Žaidžia, derina savo veiksmus su draugu, laikosi susitarimų.
Aplinkos pažinimas <i>Vertybinė nuostata</i>	1-3 metai. 1-asis žingsnis: Reaguoją į aplinkoje esančius žmones, gyvus ir negyvus daiktus, reiškinius.	Ugdymo(si) sritis „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“ Veido išraiška, mimika, gestais, garsais reaguoją į artimiausioje aplinkoje esančius žmones ir daiktus. Atkreipia dėmesį į artimiausioje aplinkoje esančius gyvyosios gamtos objektus.

Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors naują. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.	2-asis žingsnis: Orientuojasi artimiausioje aplinkoje, stebi ir atpažįsta jos objektus, juos pavadina savo kalba, kai kuriuos naudoja pagal paskirtį. 3-asis žingsnis: Džiaugiasi gyvūnais, augalais ir gamtos reiškiniais savo aplinkoje, pradeda juos pavadinti. Stengiasi būti atsargus ir rūpestingas su aplinkos daiktais, augalais ir gyvūnais. 4-6 metai. 4-asis žingsnis: Atpažįsta dažniausiai sutinkamus gamtos objektus ir reiškinius, pastebi kai kuriuos jų požymius. Komentuoja paros įvykių seką. Padeda rūšiuoti atliekas, tausoja išteklius. Atpažįsta patiriamus kitos nei mano kultūros reiškinius ar daiktus. Noriai įsitraukia į savo kultūrinės aplinkos tradicines veiklas. 5-asis žingsnis: Atpažįsta ir pavadina tyrinėjamus gamtos reiškinius, kai kuriuos tolimų kraštų augalus ir gyvūnus, pasakoja apie jų gyvenimo būdą, požymius. Paaiškina kaip naudoja gamtos išteklius, rūpinasi aplinka. Pavaizduoja ir papasakoja, kuo mano šeimos tradicijos skiriasi nuo kai kurių kultūrų. Pristato savo aplinkos žinomus objektus ir vietas. Pradeda suvokti įvykių chronologiją. 6-asis žingsnis: Lygina gamtos objektus ir reiškinius, išvelgia panašumus ir skirtumus, grupuoja objektus. Jaučia ryšį su savo socialine, kultūrine ir gamtine aplinka, paaiškina, kodėl ir kaip reikia išteklius tausoti. Pasakoja apie kai kurias savo ir man žinomas kitų kultūrų šventes. Domisi įvairiomis profesijomis. Vartoja žodžius praeičiai, dabarčiai ir ateičiai, metų laikams nusakyti.	Stebi ir atpaž. artimiausią savo aplinką, orientuojasi grupės aplinkoje. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, augalus, jų atvaizdus ir gamtos reiškinius. Parodo patinkantį augalą, gyvūną, kultūrinės aplinkos daiktą. Stebi nuotraukas, vaizdo įrašus, atpažįsta šeimos, grupės narius, neseniai vykusius įvykius. Natūraliai įsitraukia į kasdieninius, rutininius įvykius ir veiklas, kalba apie paros metą, veiklų trukmę (ilgai-trumpai). Dalyvauja prižiūrint augalus. Domisi gamtos reiškiniais. Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus ir vietas, pastebi jų pasikeitimus. Pasako miesto, kuriame gyvena, pavadinimą. Įsitraukia į veiklas, puoselėjančias šeimos ir liaudies tradicijas. Įvardina paros dalis, sieja jas su savo gyvenimo ritmu. Atpažįsta ir pavadina kelis dažniausiai stebėtus gyvūnus, augalus, grybus, negyvosios gamtos objektus, reiškinius, nusako akivaizdžius jų požymius. Pasako metų laikų pavadinimus, samprotuoja, kas būdinga metų laikams. Pradeda suvokti praeitį, dabartį, ateitį: pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj; sudėlioja dienos ar ilgesnio laikotarpio įvykius chronologine seka. Domisi gyvąja ir negyvąja gamta, reiškiniais. Skiria vaisius, daržoves, uogas, paaiškina, kaip daržoves, vaisius ir kitas gamtos gėrybes vartoti maistui. Stebi ar prižiūri augalus ar gyvūnus, komentuoja jų pokyčius, išvelgia kai kuriuos akivaizdžius objektams būdingus požymius. Pažįsta keletą dangaus kūnų, gamtos reiškinių. Eilės tvarka vardina metų laikus. Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas, pasakoja, ką dirba aptariamų profesijų atstovai, kokia jų sukurtų daiktų ir paslaugų vertė, kaip vyksta jų mainai. Vartoja savaitės dienų pavadinimus, žodžius praeičiai, dabarčiai, ateičiai apibūdinti. Išvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Pradeda suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius.
Matematinis mąstymas <i>Vertybinių nuostatų</i>	1-3 metai.	

Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. <i>Esminiai gebėjimai</i> Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.	1-asis žingsnis: Reaguoja į pasirodancius ir išnykstančius objektus, jų formą, dydį, spalvą, pasikartojančius garsus, judesius. 2-asis žingsnis: Skiria kur yra vienas, du ir trys daiktai. Suranda tokį pat objektą, surikuoja du, tris objektus pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. Supranta kelis kryptį nusakancius žodžius ir ženklus. 3-asis žingsnis: Išsitraukia į skaičiavimą, atpažįsta įvairias skaičių 1, 2, 3 išraiškas. Mėgsta komponuoti, grupuoti, rikiuoti įvairių dydžių, formų, spalvų daiktus. Taiko tiesioginį palyginimo būdą. Vis geriau sekasi nukopijuoti dviejų pasikartojančių elementų sekas. 4-asis žingsnis: Skaičiuoja iki 5 ir atgal, palygina kiekius, sieja įvairias to paties skaičiaus išraiškas. Klasifikuoja, rūšiuoja objektus, įvardija pažįstamas formas, plane pažymi 2-3 matomus daiktus, apibūdina jų išdėstymą, pratęsia dviejų pasikartojančių elementų seką. 5-asis žingsnis: Skaičiuoja 9-ių ribose, palygina, sudeda, atima, sujungia, išskaido daiktų kiekį 5-ių ribose. Tyrinėja dvimates, trimates figūras ir jų atvaizdus, matomus objektus vis tiksliau pavaizduoja plane, kuria įvairių objektų sekas, išbando savo kūną ir daiktus kaip matavimo vienetų, dalinasi atradimais. 6-asis žingsnis: Parašo skaitmenimis skaičius iki 10. Randa ir pasako kiek daiktų daugiau nei 5, kiek trūksta iki 10. Sudeda, atima 7-ių ribose. Išsitraukia į diskusijas apie įvykius: įvyks, neįvyks, gali įvykti. Juda pagal įsidėmėtą planą, paaiškina ar pavaizduoja atgalinį kelią. Randa, kaip palyginti nežymiai besiskiriančius išmatuojamus dydžius. Dėlioja, konstruoja, komponuoja dvimačius ir trimačius objektus.	Emocingai reaguoja į pasikartojančius garsus, judesius. Žaidžia ir manipuliuoja įvairiais objektais, žaislais, deda vieną daiktą ant kito. Susidomi, matoma forma, dydžių ar spalva išsiskiriantį daiktą. Daugeliu atvejų suranda tokios pačios formos, dydžio ar spalvos objektą, suprantą, ką reiškia „toks pat“, „kitoks“. Supranta bent keturis žodžius, kuriais mokytojas apibūdina paties vaiko ar objekto judėjimą erdvėje. Stebi daiktų formas, paskirti. Kuriant elementarius inžinerinius objektus panaudoja geometrinės figūras, komentuoja dydį, kiekį. Nuosekliai įvardina skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai), paduoda tiek daiktų, kiek prašomas. Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram. Tapatina, atranka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį. Kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines, judesio). Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu. Nuosekliai įvardina skaičius 1, 2, 3, 4, 5, atpažįsta atitinkamus skaitmenis. Suskaičiuoja daiktus, jų kiekį susieja su skaičiumi. Žymi, skaičiuoja stebimus objektus, padedamas mokytojo radinius pateikia grafinę išraišką. Dydžių skirtumams apibūdina, pradeda vartoti aukštesniojo laipsnio būdvardžius. Parodo, kurie artimoje aplinkoje esantys daiktai savo forma primena skritulį, kvadrata, rutulį ar kubą. Nuosekliai įvardina skaičius nuo 0 iki 9, juos parašo skaitmenimis, susieja su daiktų skaičiumi. Palygina rinkinių iki 5 daiktų kiekviename kiekius, atlieka sudėties ir atimties veiksmus 5-ių ribose. Kai dydžių negali palyginti tiesiogiai, pasitelkia trečią daiktą (sutartinį matą). Atpažįsta, apibūdina, palygina skritulį, kvadrata, trikampi, kubą, rutulį. Susieja trimatę figūrą su jos atvaizdu plokštumoje. Susipažįsta su laikrodžiu, sužino skaičių ir rodiklių reikšmę. Nuosekliai įvardina skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 7-ių ribose. Žymi, skaičiuoja, vaizduoja duomenis, naudojasi grafiniais jų vaizdais sprendžia problemas. Apibūdina aplinkos objektus, vartoja bent penkis dvimačių ir trimatinių figūrų pavadinimus (skritulys, kvadratas, trikampis, kubas, rutulys). Apibūdina, kaip vienas kito atžvilgiu yra išsidėstę matomi daiktai.
---	---	--

Skaitmeninis sumanumas <i>Vertybinė nuostata.</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	1-3 metai. 1-asis žingsnis: Stebi išmaniuosius žaislus, siekia juos, reaguoja į jų skleidžiamus garsus. 2-asis žingsnis: Domisi jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (spaudo, purto). Pradeda atlikti dviejų veiksmų sekas. 3- žingsnis: Žaidžia su išmaniaisiais žaislais (robotukais), supranta jų pagrindines funkcijas ir veiksmų principus. Atpažįsta veiksmų seką kasdieninėje veikloje, pradeda laikytis išmaniųjų žaislų naudojimo taisyklių. 4-6 metai. 4-asis žingsnis: Vartoja kai kuriuos su technologijų naudojimu susijusius žodžius, pasakoja apie interaktyvias priemones. Mokytojai padedant naudoja skaitmeninį fotoaparata, pradeda naudoti paprastas programėle piešimui, garsui, vaizdui. Supranta, atlieka grafiniais simboliais , objektais žymimas komandas. Bando su kitais bendrauti skaitmeninėmis technologijomis. 5-asis žingsnis: Naudojasi įvairių išmaniųjų įrenginių valdymo priemonėmis. Įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas skaitmenines priemones, skirtingus turinio tipus. 6-asis žingsnis: Programavimo aplinkose kuria ir vykdo paprastas komandų sekas. Pradeda suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką. Supranta pagrindines skaitmeninio turinio saugaus dalinimosi taisykles.	Domisi, reaguoja į interaktyvius žaislus su garsais, šviesomis. Savarankiškai arba su suaugusiojo pagalba išbando išmaniųjų žaislų funkcijas (spaudžia mygtukus, keičia režimus, stebi reakcijas). Eksperimentuoja su įvairiomis funkcijomis, lygina rezultatus, atranda priežastis ir pasekmės ryšius. Atlieka veiksmus tam tikra tvarka, supranta, kad paspaudus mygtuką ar atlikus veiksmą įvyksta konkretus rezultatas. Gali pakartoti stebėtą ar išminktą seką. Bando sukurti savo veiksmų seką, remdamasis patirimi ir bandymais. Pradeda suprasti ir laikytis žaidimo su išmaniaisiais žaislais taisyklių (pvz. negriauti, naudoti pagal paskirtį, dalintis su kitais). Susieja išmoktas veiklas su kasdieniai gyvenimu, pavyzdžiui atpažįsta veiksmų seką iš pasikartojančių rutinų (pvz. įjungti ir išjungti žaislą, pasirošti žaidimui). Mokosi saugiai naudotis išmaniaisiais įrenginiais, supranta ribojimus. Reaguoja į mokytojo pastabas. Susieja savo veiklas su realiomis situacijomis. Domisi naujomis technologijomis, siekia daugiau sužinoti apie jų veikimą, paskirti. Vyresni nei 3 metų vaikai, mokytojų padedami iki 0.5 valandos per dieną ribojant laiką, praleidžiamą prie ekranų, naudojami jų amžių atitinkančiomis prasingomis, ugdymą(si) papildančiomis skaitmeninėmis technologijomis ir skaitmeniniu turiniu žaisdami ir pažindami aplinką. Nesudėtingo skaitmeninio turinio kūrimo galimybes vaikai atranda įsitraukdami į įvairias mokytojo paskatintas kūrybines, tyrinėjimo ir judrias veiklas, vykstančias realios ir virtualios aplinkos kontekstuose. Komentuoja, įvairiomis formomis atliepia vaizdo, garso įrašų, animacijos pateikiamą informaciją. Vartoja kai kuriuos su technologijomis susijusius terminus, pasakoja apie interaktyvias priemones, žaidimus, programėles. Padedamas mokytojo mokosi naudotis fotoaparatu, pele, klaviatūra jutikliniu ekranu. Supranta grafinius simbolius ir jais žymimas komandas. Mokytojo prižiūrimas pasirenka ir naudoja pagal amžių tinkamas interneto svetaines, programėles, kad galėtų atlikti projekto veiklas, kūrybines užduotis. Apie objektus ir reiškinius kurių neįmanoma tiesiogiai matyti, paliesti, išgirsti vaikai mokytojų padedami gauna informaciją naudodamiesi išmaniaisiais įrenginiais realiu laiku jungdamiesi prie nuotolinių įrenginių ir informacinių svetainių. Virtualaus bendravimo įgūdžius elektroninėse mokymuisi tinkamose aplinkose vaikai įgyja kai mokytojo padedami ir prižiūrimi, tikslingai bendrauja tarpusavyje, su kitu mokyklų vaikais, kūrėjais.
--	--	---

		Igyvendindan kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas vaiko gebėjimus atitinkančias skaitmenines priemones (fotografavimo, piešimo, nuotraukų apdorojimo, garso įrašymo), skirtingus turinio tipus (vaizdą, judantį vaizdą, garą, tekstą). Domisi kitų ir dalinasi savo sukurto skaitmeniniu turiniu. Naudodami skaitmenines priemones, mokosi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus. Programavimo aplinkose kuria ir vykdo paprastas komandų sekas. Susipažįsta su nurodymo komanda, žaisdami vaikai atlieka vieni kitų sakomus nurodymus, užrašo komandų sekas simbolių sekomis ir mokosi jas „perskaityti“ bei atlikti. Pradedą suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką. Vaikai nurodo, kuo skiriasi rezultatai, kai komandas atlieka žmogus ir robotas. Su žaidybinėmis programavimo aplinkomis vaikai susipažįsta programuodami paprasčiausias animacijas, žaidimus, dėliodami komandų blokus ir jas vykdydami. Supranta pagrindines skaitmeninio turinio saugaus dalinimosi taisykles. Skaitmeninių priemonių saugaus ir atsakingo naudojimo, virtualaus bendravimo taisykles vaikai sužino ir mokosi taikyti jas aptardami su suaugusiuoju.
Tyrinėjimas <i>Vertybinių nuostatų.</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.	1-3 metai. 1-asis žingsnis: Atpažįsta artimus žmones, žaislus, daiktus. Reaguoja į skirtingus vaizdus, paviršius, kvapus, garsus, skonių. Domisi aplinka, sutelkia dėmesį į arti esančius daiktus. 2-asis žingsnis: Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praityje vykusius šeimoms ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones, daiktus. Žino kai kurių daiktų paskirtį ir jais naudojasi. 3-asis žingsnis: Natūraliai įsitraukdamas į kasdienes, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai). Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus. Atpažįsta rečiau	Daiktų pasaulį pažįsta ir atpažįsta visais jutimais, padedančiais suvokti daiktų spalvą, formą, garą, kvapą, skonį, tekstūrą. Pirmaisiais gyvenimo metais vaikai grupėje esančius įvairius daiktus tyrinėja juos griebdami, liesdami, kišdami į burną, kramtydami, domisi judančiais, garsus skleidžiančiais, ryškių spalvų daiktais. 2–3 metų vaikai daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones; Žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuoliai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra), kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios). Pasirinktus daiktus laisvai rūšiuoja, skirsto į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, pradeda rūšiuoti pagal du požymius. Bando suprasti, kaip daiktai veikia, kaip tarpusavyje susiję. Daiktus pažįsta juos stebėdami, sugretindami, palygindami, grupuodami, rikiuodami nuo mažiausio iki didžiausio, komponuodami, konstruodami. Veikdami su daiktais, vaikai mokosi sutelkti dėmesį, mąstyti, prisiminti, tausoti daiktus, ugdomi kantrybę, savikontrolę. Nuolatinė veikla su daiktais lavina vaikų gebėjimą koncentruoti žvilgsnį, rankų ir akių koordinaciją; Tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų ir nuo kitos rūšies daiktų. Apžiūrinėdami iš visų pusių, viršaus, apačios, liesdami, uosdami, vaikai atpažįsta daiktus pagal požymius: spalvą, tekstūrą, formą, kvapą, ieško daikto pagal žodinį apibūdinimą. Mokytoju padedant, gretina realius daiktus ir jų atvaizdus iš skirtingos

	pasitaikančius gamtos reiškinius (vaivorykštė, perkūnija). Turėdamas galimybę, renkasi būti patinkancioje gamtinėje, socialinėje, kultūrinėje aplinkoje, džiaugiasi ten esančiais objektais. 4-6 metai. 4-asis žingsnis: Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas, pasakoja, ką dirba aptariamų profesijų atstovai, kokia jų sukuriamų daiktų ir paslaugų vertė, kaip vyksta jų mainai. Samprotauja apie tai, kaip žmonės gyvena, ką dirbo seniau, kokie daiktai buvo naudojami, kaip jie pasikeitė, kaip atrodo dabar. Vartoja savaitės dienų pavadinimus, žodžius praeičiai, dabarčiai, ateičiai apibūdinti. 5-asis žingsnis: Išvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Dalinasi savo žiniomis apie tai, kur gyvena ir kuo minta gyvūnai, kur kokie augalai, grybai auga, kokių sąlygų jiems reikia. Pradeda suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius. Išvelgia, kaip keičiasi kai kurių gyvūnų ir augalų gyvenimas skirtingais metų laikais. 6-asis žingsnis: Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ją rūpintis, prižiūrėti, puošti. Paaškina, kodėl išteklius reikia tausoti. Tyrinėdamas savo šalies ir nutolusių vietovių gyvenamąsias sąlygas, samprotauja apie žmogus ir gamtos ryšį. Pradeda jausti prierašumą artimiausiai socialinei, kultūrinei ir gamtinei aplinkai, išreikšdamas jį veikloje ir kūryboje.	perspektyvos, pradeda suprasti jų vaizdavimą plokštumoje. Daiktų dydį vaikai tyrinėja, bandydami apimti delnais, apglėbti, gretindami su savo ūgiu; Tyrinėdami ir mokytojo padedami, vaikai susipažįsta su medžiagomis, išsiaiškina, kad jos būna kietos (mediena, popierius, stiklas, plastikas), skystos ir dujinės, tyrinėja jų savybes. Eksperimentuodami su vandeniu, vaikai išsiaiškina, ar kietos medžiagos tirpsta vandenyje, ar galima gauti mišinius. Naudodami „oro gaudyklės“, pūsdami per šiaudelį į vandenį, jie aptinka oro buvimo ženklus. Vaikai girdi mokytojo vartojamas tikslias sąvokas ir pamažu plečia sąvokų žodyną.
Problemų sprendimas <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. <i>Esminis gebėjimas</i>	1-3 metai. 1-asis žingsnis: Balsu, mimika, gestais parodo, jei kažkas vyksta ne taip, kaip buvo įprasta.	Ugdymo(si) sritis „Aš kalbų pasaulyje“ Pradeda nuspėjamai reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pavyzdžiui, įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti) Spėja, kuriame inde telpa daugiau vandens, o spėjimą patikrina vandenį perpildami iš vieno indo į kitą. Savo pastebėjimus jie išreiškia parodydami daiktus, kurie

Geba atpažinti ir įvardyti iššūki, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvaisto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai.	Pakartoja nep. įkusi veiksmą, ieško suaugusiojo ar vyresnio vaiko pagalbos. Emocinė reakcija, mimika, kūno judesiais parodo, kad jam pavyko (nepavyko). <u>2-asis žingsnis:</u> Susidūręs su neįprasta situacija, padedamas suaugusiojo sutelkia dėmesį į problemą. Pritaiko jau žinomus veikimo būdus. Nebijo bandyti, pasirenka iš kelių suaugusiojo pasiūlytų sprendimo būdų sau tinkamą. <u>3-iasis žingsnis:</u> Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taisy, tobulina sprendimą. 4-6 metai. <u>4-as žingsnis:</u> Pasako, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Bando apibūdinti problemą. Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. Nepasisekus veiklos nemeta, o pradeda veikti iš naujo arba ją keičia. <u>5-asis žingsnis:</u> Dažnai atpažįsta kasdienes ir mažiau įprastas problemas. Ieško priimtinių bendrų sprendimų kartu su kitais. Spręsdamas problemą samprotuoja, kas pavyko (nepavyko), ką galima daryti toliau ar kitaip. <u>6-asis žingsnis:</u> Atpažįsta ir natūraliai priima sunkumus ar problemas, yra nusiteikęs jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti. Susidūręs su nauja problema, pradeda vertinti iš skirtingų perspektyvų.	suaugusiojo ž. būdinami šiomis su matavimu susijusiomis sąvokomis: „ilgas“ arba „trumpas“, „aukštas“ arba „žemas“ Žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas. Mokytojo padedami, ieško daiktų panašumų ir skirtumų, sprendžia iškilusias problemas Ieško atsakymų į patiems kylančius ir mokytojo nuolat keliamus klausimus Diskutuoja apie gyvūnų naudą, aiškinasi, ko reikia, kad gyvūnai gyventų, gerai jaustųsi. Svarsto ir aiškina, kaip gyvūnai prisitaikę prie aplinkos, kokie žmogaus ir gyvūnų santykiai Veikdami mokytojo tikslingai sukurtuose kontekstuose, mokosi samprotuoti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį sprenddami problemas Įtraukiami į probleminių situacijų, kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų, nagrinėjimą, sugalvoti ir paaiškinti, kaip įvairiose situacijose galima palyginti dviejų trijų pažįstamų objektų atitinkamą dydį.
---	--	---

	Stebi, aptaria pasekmes.	atsižvelgia į priimtų sprendimų
Estetinis suvokimas <i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi, gėrįsi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka. <i>Esminis gebėjimas</i> Susipažįsta su įvairiais gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškiniais, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.	1-3 metai. 1-asis žingsnis: Ramiai jaučiasi pažįstamoje, kūdikiams įrengtoje darnioje aplinkoje. Reaguoja ir trumpam sutelkia dėmesį, kai yra emocingai kalbinamas, kai mato įvairias mimikas, judesius, įvairių spalvų ir formų daiktus, kai girdi muzikos garsus. Judesiaus, kryptavimu parodo, kad girdi pažįstamą melodiją, mato pažįstamą žmogų, žaislą, paveikslą. 2-asis žingsnis: Atviras naujiems potyriams, džiaugiasi įsitraukęs į naujas raškos formas. Skirtingai reaguoja į gamtos ir žmogaus sukurtus objektus bei reiškinius, intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka. Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytą judesio raiską, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius, gamtos objektus ir reiškinius, jais stebisi. 3-iasis žingsnis: Emocingai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų saskambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius. Turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. Džiaugiasi, rodo, ką nors sako kitiems apie savo kūrybą. 4-6 metai 4-asis žingsnis: Džiaugiasi, gėrįsi menine veikla, noriai dainuoja, šoka, vaidina, piešia, su nuostaba stebi gamtos ir aplinkos grožį. Pasako savo nuomonę apie išklaustą muziką, matytą šokį apibūdina kai kurias jų detales. 5-asis žingsnis: Noriai įsitraukia ir mėgaujasi muzikavimu, šoku, vaidyba, dailės veikla. Grožisi žmogaus sukurtos aplinkos ir gamtos	Klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, kad būtų kuriama turtinga muzikinė aplinka ir dedamas pagrindas platesniams muzikiniams pasirinkimams, formuojamas estetikos pojūtis Stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis; stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais (susižavėjimą, grožėjimąsi) Jautrumas vizualiojo pasaulio ypatumams plėtojasi įstaigoje estetiškai ir saikingai naudojant spalvą, apšvietimą, medžiagiškumą, turint galimybę aplinkos daiktus ir objektus ne tik stebėti, bet ir liesti, matyti iš skirtingų perspektyvų ir pan.
		Klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, kad būtų kuriama turtinga muzikinė aplinka ir dedamas pagrindas platesniams muzikiniams pasirinkimams, formuojamas estetikos pojūtis Jautrumas vizualiojo pasaulio ypatumams plėtojasi įstaigoje estetiškai ir saikingai naudojant spalvą, apšvietimą, medžiagiškumą, turint galimybę aplinkos daiktus ir objektus ne tik stebėti, bet ir liesti, matyti iš skirtingų perspektyvų ir pan. Grafinė ir spalvinė raška tampa įvairesnė, meninių sąvokų žodynas platesnis, kai mokytojo paskatinti jie stebi, analizuoja, aptaria, grožisi savo, kitų vaikų ir profesionalių menininkų sukurtais kūrniais

	spalvomis, fonais, garsais. Demonstruoja savitą estetinį skonį 6-asis žingsnis: Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, žaismingai stulbinti. Apažįsta meno paskirtis ir kontekstus, patirtus meno kūrinius susieja su savo asmenine raiška. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą pasakydamas vieną kitą argumentą.	Pažįsta ir patiria teatro meno reiškinius įstaigoje ir už jos ribų stebėdami ir dalyvaudami teatro pastatymuose ikimokyklinio amžiaus vaikams: šokio, lėlių, dramos, operos ir kt.
Kūrybiškumas <i>Veritybinė nuostata</i> Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. <i>Esminis gebėjimas</i> Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.	1-3 metai. 1-asis žingsnis: reaguoja į savo paties veikimą ir žaismingai atkartoja tai, kas jam patiko. 2-asis žingsnis: Tyrinėja daiktus, garsus, judesius, kvapus, skonius. Išgauna, komponuoja patikusius garsus, judesius, veiksmus, objektus. Teikia pirmenybę tam tikrai kūrybinei veiklai. 3-asis žingsnis: Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus. Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais. Pakartotinai sugrįžta prie dominančių raiškos būdų tyrinėjimo. 4-6 metai. 4-asis žingsnis: Veikdamas pasitelkia vaizduotę. Pastebi, išbando, kaip įvairios medžiagos, priemonės ir daiktai gali būti naudojami skirtingais būdais siekiant kūrybinio rezultato. 5-asis žingsnis: Generuoja naujas idėjas, fantazuoja apie tai, ką nori sukurti. Neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones ir kūrybos būdus įvairiose kasdienio gyvenimo ir veiklos srityse. 6-asis žingsnis: Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus.	Juda natūraliai, džiaugsmingai, jų judesys yra spontaniškas, neturintis struktūros. Judesio kalba jie išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį. Juda natūraliai, džiaugsmingai, jų judesys yra spontaniškas, neturintis struktūros. Judesio kalba jie išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį.

Kalbinė raida <i>Įvairybė nuostata.</i> Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Naudodamas žodines ir nežodines raidos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, ištraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastą istoriją, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.	Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais. Pakartotinai sugrįžta prie dominančių raidos būdų tyrinėjimo. 1-3 metai. 1-asis žingsnis: Aktyviai bendrauja garsais, gestais, mimika išreiškdamas savo emocijas ir poreikius. 2-asis žingsnis: Aktyviai kartoja naujus garsus, žodžius, ženklus, gestus, žaidžia garsais ir žodžiais. Žodžio ir gesto sakiniams, vienažodžiais ar dvižodžiais sakiniams kalba apie tai, ką mato ir girdi. Domisi rašymo priemonėmis, spontaniškai brauko lape. 3-asis žingsnis: 2-3 žodžių vienisiais sakiniais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos. Stebi ir mėgdžioja rašančiuosius suaugusiuosius. 4-6 metai. 4-asis žingsnis: 3-5 žodžių vienisiais sakiniais kalba pats sau ir kitam, klausinėja, užkalbina, prašo, kreipiasi, tariasi, laikydamasis elementarių kalbinio bendravimo normų. Deklamuoja trumpus eilėraščius; padedamas pasakoja trumpas pasakas, istorijas. Aktyviai dalyvauja vaidmeniniuose žaidimuose. Domisi galimybė rašyti. 5-asis žingsnis: Kalba apie tai, ką žino, veikia, veikė ar veiks, kas vyksta, vyko ar vyks, ko nori, tikisi, nesupratus, paaiškina, pakartoja. Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, žaidimus, knygas. Supranta rašymo tikslus, bando pats perteikti informaciją. 6-asis žingsnis: Atsižvelgdamas į bendravimo tikslą ir situaciją, išsako savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, svarstymus, aiškina, diskutuoja. Kuria, pasakoja istorijas pagal	Mėgdžiojimu, skiemenų ar žodžių pakartojimais, veiksmiais, mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. Šio amžiaus vaikų žodyno gausėjimą ir kalbinę raidą skatina aktyvus suaugusiojo bendravimas su vaiku, inicijuojant pokalbius, plėtojant vaiko pasakymus, juos pakartojant. Vaikus kalbėti skatina jų įsitraukimas į pokalbius įvairiose situacijose ir aplinkose. Bendraudami su kitais, koncentruojasi į save, kalba sau ir su savimi, neadresuodami kalbos kitam. Vaikai į pokalbius su kitais mokosi įsitraukti, kalbinami suaugusiojo, atsakydami į klausimus. Vaikų poreikį bendrauti, išreikšti norus ir mintis skatina dienos įvykių ir rutininių veiklų aptarimas. Kasdienėse veiklose mokytojo skatinami vaikai mokosi išreikšti ir įvardyti savo emocijas, poreikius. Kalbinės raidos būdus tyrinėja keisdami balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonaciją, eksperimentuodami garsais ir žodžiais, kurdami naujadarus, žaisdami kalba ir kurdami savo kalbas. Vaikai vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius, taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos garsų, atpažįsta garsus žodyje, skiria gimtosios kalbos žodžius nuo išgirstų kitos kalbos žodžių. Vaikai kalba apie tai, ką jaučia, mato, girdi, nuolat plečia žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu, artimiausia aplinka, gamta, technika, objektų savybėmis, būsenomis. Yra aktyvūs komunikacijos proceso dalyviai: jie kalba sau, kitiems, klausinėja, užkalbina, prašo, pašaukia, nurodo kartais laikydamiesi elementarių kalbinio etiketo normų. Ištraukia į įvairias mokytojo siūlomas veiklas, susijusias su galimybė piešti ir rašyti, pavyzdžiui: „rašo“ žinutę ar laišką piešiniu, kopijuoja matomus simbolius, raides, žodžius, kuria savo ženklus ir simbolius, puošia ir apipavidalina užrašytas raides ar ženklus siedami juos su realiais objektais. Mokydamiesi rašinėti, vaikai veikia kūrybiškai.
---	--	--

	paveikslėlių . a. Kopijuoją aplinkoje matomus žodžius, spausdinintėmis raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius. 1-3 metai. 1-asis žingsnis: Reaguoją į žodinį ir nežodinį bendravimą, dalyvauja abipusėje sąveikoje: atpažįsta ir reaguoja į aplinkoje pasikartojančius garsus, ritmus, judesius, vaizdus. Palankiai reaguoja į knygelių skaitymą. 2-asis žingsnis: Supranta girdimus tekstus: įsitraukia į žaidimus, kartoją dainelių, skanduočių skiemenis, žodžius; emocijomis ir judesiais atliepia eilėraščio tekstą ir pasakojimą. 3-asis žingsnis: Trumpam susikaupia klausydamas suaugusiojo ar kitų vaikų, greitai mokosi naujų žodžių, varto knygeles. Stengiasi išklausyti skaitomus, pasakojamus, dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakodamas keletą žodžių. 3-6 metai. 4-asis žingsnis: Klausosi tiesiogiai atliekamų ir įrašytų, skaitomų, pasakojamų, deklamuojamų, dainuojamų kūrinių, įvairaus stiliaus ir turinio tekstų apie aplinką, įvykius, reiškinius; atsimena kai kuriuos juose minimus įvykius, juos perteikia skirtingais raiškos būdais. 5-asis žingsnis: Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles; suaugusiojo skaitomą tekstą knygoje seka akimis/pirštu; supranta, kad garsai ir raidės sudaro žodį; atpažįsta nuo kelių iki keliolikos abėcėlės raidžių; pradeda skirti garsinės sandaros žodžius sudarančius garsus, skiemenis. 6-asis žingsnis: Domisi įvairiais rašytiniais tekstais, supranta jų siužetą; supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.	Ugdosi kalbos suvokimo gebėjimus, bendraudami su suaugusiais ir kitais vaikais. Jie atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną, girdėdami suaugusiojo kalbą, pasižymincią aukštesniu balso tonu, ryškia emocinga intonacija. Vaikai ugdo foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus, klausydamiesi įvairių aplinkos garsų, ritmų, eilėraščių, dainelių gimtąja ir kitomis kalbomis, atlikdami įdomias, aktualias, bet neilgai trunkančias veiklas. Vaikai klausosi mokytojo ir kitų vaikų, būdami grupėje ir būdami vieni, tylioje aplinkoje ir triukšmingame fone, įvairiose komunikacinėse situacijose. Jie mokosi išklausyti, kalbėti pačeliui, dalyvauti dialoge ar poliloge, mokytojui sukuriant klausymosi aplinkų įvairovę. Vaikai, girdėdami jų veiksmus, poreikius ir interesus įvardijancią ir komentuojancią mokytojo kalbą, tampa aktyviais klausytojais, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną. Aktyviai įsitraukdami į bendravimo su mokytoju ir kitais vaikais veiklas, kalbos garsų žaidimus, eilėraščių, dainų, pasakojimų, pasakų gimtąja ir kitomis kalbomis klausymąsi, plėtoja kalbos supratimą „atranda“ žodžių prasmes, ugdo trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbinę vaizduotę, skatinancią mintis išreikšti žodžiais. Vaikai klausosi gyvai pasakojamų ir įrašytų įvairaus stiliaus ir turinio tekstų apie aplinką, įvykius, reiškinius, taip pat savo ir kitų vaikų kalbos įrašų. Žaisdami, dalyvaudami problemų sprendime, įtraukiančiose vidaus ir lauko veiklose, kelių vaikų grupelių ir didesnių grupių veiklose, mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos, reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. Vaikai kalbos supratimą plėtoja gaudami informaciją ir kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaudami; Žodinės kalbos supratimą ugdo dalyvaudami grupinėse veiklose, kuriose aktyviai bendrauja. Vaikų žaidimai, kuriuose plėtojami kasdienio gyvenimo arba netikėti fantazijos pasaulio siužetai, padeda vaikams ugdytis žodinės kalbos supratimą, turinį, įvykių eigą; numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.
--	--	---

Ugdymo(si) sritis „Kuriu ir išreikiu“		
Kūrybiškumas. <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.	1-3 metai. 1-asis žingsnis: Pastebi ir smalsiai reaguoja į aplinkoje esančius pažįstamus bei naujus vizualius ir garsinius stimulius. Džiaugiasi savo veiksmais ir žaismingai kartoja tai, kas jam patiko. 2-asis žingsnis: Žaismingai ir įvairiai tyrinėja pojūčius, kuria bei derina garsus, judesius ir objektus, atranda naujas veikimo formas. Ilgiau ištraukia į mėgstamą kūrybinę veiklą. 3-asis žingsnis: Grižta prie įdomių raiškos būdų, perkuria patikusių elementus, ieško naujų derinių. Žaisdamas įsivaizduoja veikėjo veiksmus, domisi kitų kūryba ir nori veikti kartu. 4-6 metai. 4-asis žingsnis: Kūrybiškai tyrinėja medžiagas ir priemones, keičia objektų paskirtį, praturtina veiklą naujais elementais. Žaisdamas kuria sužetų, keičia taisykles, aiškina savo kūrybinius pasirinkimus ir domisi kitų darbais. 5-asis žingsnis: Generuoja idėjas, kūrybiškai naudoja medžiagas, išreiškia savo požiūrį. Tobulina sumanymus, siūlo kelis variantus, nusako kūrinio paskirtį ir kūrybos būdus. 6-asis žingsnis: Domisi kūryba, eksperimentuoja, atkartoja elementus. Planuoja, sprendžia iššūkius, tobulina darbą. Dalinasi kūryba su aplinkiniais, pasakoja apie procesą ir jos reikšmę.	Lavina vaizduotę ir kūrybiškumą, ne tik atliekant įvairias veiklas patalpoje, bet ir lauke, kur susiduria su natūraliu pasauliu ir naujomis situacijomis. Išlaisvina vaizduotę ir atranda naujus būdus kūrybai. Įsitraukia į simbolinius vaidmenis, naudodami išraiškingus kūno judesius, veido mimiką ir balso intonacijas. Lavina savo emocinį intelektą, išmoka ne tik atvaizduoti, bet ir giliai išgyventi kuriamas situacijas. Tiksliai, aiškiai ir autentiškai perteikia savo jausmus ir mintis kitiems . Dalijasi idėjomis, ugdosi gebėjimą dirbti komandoje, priimti bendrus sprendimus ir išklausti kitų nuomones. Kartu išmoka vertinti įvairias perspektyvas ir kurti bendrą viziją, kas yra svarbu tiek kūryboje, tiek kasdieniame gyvenime. Fantazija ir kūryba plečiama nerealiomis, tačiau prasmingomis aplinkybėmis, tokiomis kaip: „Įsivaizduokime, kad keliaujame per džiungles...“, „Esame negyvenamoje saloje...“ Šios užduotys skatina ne tik kūrybiškumą, bet ir gebėjimą mąstyti kritiškai bei spręsti problemas netikėtose situacijose. Meninė ir žodinė kūryba yra ne tik vidinės saviraiškos išraiška, bet ir pasidalinimas su kitais – darbai yra eksponuojami parodose, o grupės ir įstaigos erdvės puošiamos kūrybiniais projektais, suteikiant galimybę matyti, kaip jų darbas yra vertinamas ir dalinamas su bendruomene. Skatinamas pasitikėjimas savimi ir didinama motyvacija kurti.
Gebėjimas žaisti. <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą. <i>Esminiai gebėjimai</i> Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režiūrinius, vaidmenų	1-3 metai. 1-asis žingsnis: Reaguoja į artimų suaugusiųjų prisilietimus ir žaidimus, kartoja sėkmingiausių judesius ir garsus, žaidžia su jais ir manipuliuoja. Turi mėgstamus pasikartojančius judesius bei garsus ir siekia socialinio atsako. 2-asis žingsnis:	Žaidžia su kruopščiai atrinktais žaislais (lėlėmis, mašinėlėmis, gyvūnėliais, indeliais ir kt.), mokosi kurti ir pritaikyti erdves savo žaidimams. Žaidimų metu formuoja ir savo kultūrinę aplinką. Pradėję nuo paprastesnių veiklų, tokių kaip dėlionės, mozaikos, gaudynės, slėpynės ar stalo žaidimai, palaipsniui pereina prie sudėtingesnių žaidimo formų. Žaismingai išreiškia savo emocijas ir patirtis, atranda bei išbando įvairius žaidimo būdus. Bendraudami su suaugusiais žaidybiniame aplinkoje, kuria savita

ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikyti skirtingų žaidimų taisyklių.	Pamėgdžioja Augustijį, siekia dėmesio, džiaugiasi bendrais žaidimais. Inicijuoja žaismingas sąveikas, turi savitą bendravimo būdą. Drąsiai tyrinėja aplinką ir eksperimentuoja. 3-asis žingsnis: Žaidžia su kitais, derindamas veiksmus. Pasirenka žaislus, kuria žaidimo erdvę, atkuria įvykius. Jungia žaidybinius veiksmus į siužetą, laikosi taisyklių vaidmenų ar režisūriniuose žaidimuose. 4-6 metai. 4-asis žingsnis: Žaisdamas derina veiksmus, vartoja kalbą vaidmeniui ir žaidimo eigai aptarti. Kartu kuria žaidimo erdvę, renkasi priemones. Žaidžia nesudėtingus vaidmenų ir režisūrinius žaidimus, atkuria kasdienes situacijas, laikosi vaidmens ir turi mėgstamą vaidmenį. 5-asis žingsnis: Bendrauja grupėje, susitaria dėl žaidimo temos, vaidmenų ir erdvės. Vartoja kalbą planuodami ir sprenddami konfliktus. Kartu kuria tęsinius vaidmenų žaidimus, improvizuoja, derina realybę su fantazija. Laikosi įvairių žaidimo taisyklių. 6-asis žingsnis: Įsitraukia į kolektyvinius žaidimus, kuria naratyvinius žaidimų pasaulius. Vartoja išplėstinę kalbą, žaidžia vaizduotės žaidimus kalbėdamasis. Kūrybiškai pritaiko erdves, remiasi knygomis, filmais, vaizdo žaidimais. Keičia vaidmenis, sprendžia nesutarimus, laikosi žaidimų taisyklių.	bendravimo „ba“ ir patiria bendrystės jausmą. Tokie tarpusavio žaidimai padeda suvokti savo kūno galimybes, veido išraiškos ir balso intonacijų reikšmę, taip pat ugdo gebėjimą inicijuoti ir palaikyti žaismingas socialines sąveikas, kurios suteikia artumo ir saugumo pojūtį. Įsitraukia į siužetinius vaidmenų žaidimus. Įsijausdami į įvairius vaidmenis, atkartoja kasdienes socialines situacijas, tobulindami bendravimo, kūrybiškumo ir vaizduotės įgūdžius. Nuolat žaisdami, tampa vis sumanesni – išmoksta žaisti didesnėse grupėse, kurti struktūruotas žaidimo erdves ir plėtoti sudėtingesnius siužetus, įtraukdami fantazijos elementų.
Mokėjimas mokytis. <i>Vertybinių nuostatų.</i> Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.	1-3 metai. 1-asis žingsnis: Rodo susidomėjimą aplinka per žvilgsnį, sustojimą ar lietimą. Veikia, atsižvelgdamas į aplinkinių reakcijas, kartoją spontaniškai pasiektus veiksmus ir reaguoja į atliekamas veiklas. 2-asis žingsnis: Ieško įspūdžių, aktyviai tyrinėja objektus, stebi, klausos, liečia, juda, mėgdžioja ir vokalizuoja, siekdamas pasiekti savo tikslo. Džiaugiasi veiklos procesu. 3-asis žingsnis:	Ugdosi gebėjimą suprasti priežasties ir paseknės ryšius, stebėdami aplinkoje vykstančius reiškinius. Aktyviai įsitraukia į įvairias veiklas, kuriose turi galimybę patirti ir apmąstyti, kaip vieni dalykai gali paveikti kitus. Supranta, kad veiksmas turi pasekmes, o aplinka, kurioje gyvena, veikia jų kasdienį gyvenimą. Aktyviai dalyvauja pažinimo procese, stiprindami įvairius pojūčius ir juos integruodami. Mokosi kaip susieti skirtingus juitimus – regą, klausą, lytėjimą ir net kvapą – į vieną bendrą patirtį, kas leidžia giliau suvokti supantį pasaulį. Ugdo sensorinį suvokimą ir lavina gebėjimą atpažinti, apdoroti ir reaguoti į įvairius dirgiklius, su kuriais susiduria kasdien.

Estetinis suvokimas
Vertybinė nuostata
Domisi, gėrissi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka, *Esminiai gebėjimai* Atpažįsta gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.

Trumpai įsitra. Ją i veiklą, sukelta susidomėjimo ar idėjos. Pasirenka mėgstamą žaislą ar kūrinį, stengiasi atlikti patinkančią veiklą. Stebi, klausia, aiškinasi, kaip kas veikia, ir džiaugiasi pasiekimais.
4-6 metai.
4-asis žingsnis:
Išreiškia savo norus ir tikslus, susidomėjęs dalyvauja bendrose veiklose, dalinasi atradimais. Imasi iniciatyvos, siekia tikslo, pasirenka priemones veiklai. Komentuoja savo veiklą, pasakoja, ką jau padarė ir ką ketina daryti toliau, rodo pasiektus rezultatus.
5-asis žingsnis:
Ieško būdų sužinoti daugiau, numato žingsnius tikslo pasiekimui ir juos įgyvendina. Išlieka pozityvus, atkaklus, lanksčiai prisitaiko prie situacijų. Aptaria veiklą, pasakoja, ką išmoko, kaip įveikė iššūkius ir planuoja tolesnius žingsnius.
6-asis žingsnis:
Ištraukia į iššūkio reikalaujančią veiklą, pasakoja, ką moka ir nori sužinoti. Numato veiksmų planą, ieško ir atsirenka informaciją. Stebi ir koreguoja veiklą, išbando įvairius metodus. Dalijasi patirtimi, pasakoja, ką išmoko, kas pavyko ir nepavyko, ir ką dar norėtų išbandyti.
1-3 metai.
1-asis žingsnis:
Reaguoja ir trumpam sutelkia dėmesį, kai yra emocingai kalbinama, kai mato įvairias mimikas, judesius, įvairių spalvų ir formų daiktus, kai girdi muzikos garsus. Judesiais, kryžstavimu parodo, kad girdi pažįstamą melodiją, mato pažįstamą žmogų, žaislą, paveikslą.
2-asis žingsnis:
Atviras naujiems potyriams, džiaugiasi įsitraukęs į naujas raškos formas. Skirtingai reaguoja į gamtos ir žmogaus sukurtus objektus bei reiškinius, intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka. Pradeda atpažinti ką jaučia, turi savo emocijų ir jausmų raškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus.
3-asis žingsnis:

Jutiminių tyr. Jimų metu tyrinėja įvairių tekstūrų objektus: minkštus, šiurkščius, šaltus ir šiltus. Lavina savo lytėjimo pojūčius ir atranda ryšius tarp sensorinės informacijos ir aplinkos suvokimo. Liesdami ir jausdami skirtingus paviršius, ne tik ugdo savo lytėjimo įgūdžius, bet ir geriau supranta, kaip jų pojūčiai padeda formuoti požiūrį į aplinką ir kaip galima bendrauti su ja per savo kūną.
Veidrodžio žaidimai – šie žaidimai yra pagrįsti savęs pažinimo ir socialinio suvokimo ugdymo principais. Stebėdamas savo atspindį veidrodyje, mėgdžioja suaugusiojo veido išraiškas, ugdo savęs identifikavimo bei neverbalinės komunikacijos gebėjimus. Pradeda geriau suvokti savo kūną, išreikšti emocijas, bendrauti su kitais, net jei dar nėra išvystytas pilnas kalbos gebėjimas.
Tyrinėja įvairių spalvų, šviesos intensyvumo bei garsinių stimulų pavyzdžius. Ugdo jų vizualinį ir klausos suvokimą, taip pat gebėjimą atpažinti ir klasifikuoti aplinkos dirgiklius. Pavyzdžiui, stebėdami, kaip keičiasi šviesos intensyvumas ar kaip įvairūs garsai gali būti susiję su tam tikrais įvykiais, pradeda geriau suprasti pasaulio dėsningumus ir tai, kaip skirtingi pojūčiai veikia elgesį.
Eksperimentinėje mokymosi aplinkoje tyrinėja, ieško priežasčių ir būdų pasiekti norimą rezultatą. Bando įvairius metodus, eksperimentuoja ir stebi, kas veikia, o kas ne. Lavina kūrybiškumą, loginį mąstymą ir problemų sprendimo įgūdžius. Patyriminės veiklos metu ne tik susiduria su iššūkiais, bet ir atranda naujus sprendimo būdus, kas suteikia pasitikėjimo ir motyvacijos toliau tyrinėti pasaulį.
Sutelkia dėmesį, guguoja, juokiasi, emocionalia reaguoja, judina rankas, šypsosi.
Paprašytas pirštuku parodo ko yra prašoma. Stebi ir parodo pažįstamus daiktus. Reiškia pasitenkinimą atlikdami įvairius judesius.
Vaikai eksperimentuoja, išbando kūrybines medžiagas, priemones ir įvairias veiklos formas, veikdami spontaniškai ar įsitraukdami į organizuotas veiklas.
Vaikai stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis; stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais (susižavėjimą, grožėjimąsi). Per ugdymo(si) aplinkos stebėjimą ir tyrinėjimą (analizuojant, lyginant,) ima suprasti aplinkos daiktų ir objektų formas, spalvas, dydžius, kontūrus, ant jų krintančią šviesą, šešėlius ir kt. Palaikant vaikų kūrybos procesą, sudaromos sąlygos vaikui laisvai, spontaniškai veikti, reikšti, išsakyti savo nuomonę, grožėtis. Vaikai išgyvena netikėtumą, kūrybos džiaugsmą ir pasididžiavimą įveikus kūrybinius iššūkius.

	Turi savo nuone (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. Džiaugiasi, rodo ką nors sako kitiems apie savo kūrybą. Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai išreiškiamas emocijas ir į jas skirtingai reaguoja. 4-6 metai. 4-asis žingsnis: Plačiau pasakoja, kaip ir ką sukūrė pats ir kiti vaikai. Pastebi kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus (nuotaiką, spalvas, veiksmus). Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas ima vis drąsiau eksperimentuoti. 5-asis žingsnis: Geba pasakyti, kaip jautėsi ir ką patyrė dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, piešdamas. Mėgaujasi muzikavimu, šoku, vaidyba, dailės veikla. Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrįsi savo ir kitų vaikų menine veikla, geru elgesiu, darbais. 6-asis žingsnis: Grožisi gamtos spalvomis, formomis, garsais, pastebi kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus (siužetą, veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus). Atpažįsta meno paskirtį ir kontekstus, patirtus meno kūrinius susieja su savo asmenine raiška. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą pasakydamas argumentus.
Žaidimo raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti, žaismingai išreikšti savo emocijas patirtis ir įgūdžius per žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą. <i>Esminiai gebėjimai</i> Žaisdamas ugdo savitus žaidybinius gebėjimus ir plėtoti vaizduotę, kūrybiškumą, stiprina improvizacinius įgūdžius, ugdo simbolinį mąstymą ir socialinio bendravimo vertybinius pagrindus. Per žaidimus vaikai drauge konstruoja vaikų kultūrą.	1-3 metai. 1-asis žingsnis: Žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku. Spontaniškai judėdami ir sąveikaudami su aplinka, ima pažinti savo kūno galimybes, judesiai darosi vis tikslingesni ir pasikartojantys. 2-asis žingsnis: Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. Su suaugusiaisiais žaismingai kuria bendravimo „kalbą“ ir išgyvena bendrumo jausmą. Žaidžiant vis labiau derina veiksmus su žaidėjais. Aktyviai tyrinėja žaislus, tyrinėjimui įtraukiami vis nauji veiksmams. 3-asis žingsnis: Įvaldė savo kūno judesius, vaikai vis plačiau juda erdvėje ir, žaisdami su įvairiais objektais bei daiktais, drąsiai tyrinėja juos supančią aplinką. Ugdomi gebėjimą
	Pradėdami nuo paprastų dėlionių, mozaikų, judrių gaudynių, slėpynių ir įvairių stalo žaidimų, palaipsniui pereina prie sudėtingesnių žaidimų formų. Žaisdami su tikslingai atrinktais žaislais (lėlėmis, mašinėlėmis, gyvūnėliais, indeliais ir kt.), vaikai išmoka pasirinkti arba ir patys susikurti erdves savo žaidimams. Žaidimo patirties neturintis vaikas pradeda žaisti mokytojų su juo inicijuojant paprastą žaidimą, palaipsniui į jį įtraukiant daugiau žaidėjų ir pamažu perleidžiant žaidimo iniciatyvą patiems vaikams. Erdvinę raišką lavėja jiems spontaniškai žaidžiant su erdvine vizualinei raiškai skirtomis priemonėmis ir medžiagomis. Tyrinėja, eksperimentuoja, pasitelkia fantaziją, naujas žaidimo taisykles ar scenarijus. Derina žinias ir patirtį kurdamas naujas žaidybines situacijas. Ugdomi gebėjimą pristatyti prie kintančių aplinkybių. Mokosi derėtis, priimti kitų nuomonę, bendradarbiauti su bendraamžiais. Lavina emocinį intelektą – supranta ir išreiškia jausmus, mokosi empatijos. Žaidybiniuose veiklose vaikas fiziškai aktyviai dalyvauja, lavina motoriką. Judrieji žaidimai ugdo koordinaciją, pusiausvyrą, fizinį aktyvumą.

	tvarkytis savo žaidimo erdves. Sėkmingai sąveikauja su bendraamžiais. 4-6 metai. 4-asis žingsnis: Kartodamas veiksmus žaidžia vieną įsiminusį įvykį, jungia du tris žaidybinius veiksmus į paprastą kasdienį siužetą. Paskatintas nesunkiai įsitraukia į kolektyvinius žaidimus. Žaisdami su tikslingai atrinktais žaislais (lėlėmis, mašinytėmis, gyvūneliais, indeliais ir kt.), vaikai išmoka pasirinkti arba ir patys susikurti erdves savo žaidimams. Pasitelkę nedidelius objektus ir žaislus, vaikas kuria žaidimo įvykius, pats atlikdamas veiksmus su skirtingais personažais. 5-asis žingsnis: Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinį ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių. Išmoka tikslingai kurti žaidimo erdves ir konstruoti sudėtingesnius žaidimo siužetus, pasitelkdami vaizduotę ir įtraukdami fantastinių elementų. Kartodamas veiksmus jungia du tris žaidybinius veiksmus į paprastą kasdienį siužetą. 6-asis žingsnis: Geba kurti bendrai įgyta patirtimi grįstus žaidimų pasaulius, plėtodami ilgalaikius, tęstinius didesnės grupės dalies vaikų žaidimus. Perpranta taisyklių prasmę, aptaria žaidimo temą, lanksčiai kaitalioja vaidmenis, mokosi jų laikytis ir konstruoti sudėtingesnius žaidimo siužetus, pasitelkdami vaizduotę ir įtraukdami fantastinių elementų. Geba spręsti kylančius nesutarimus.	Savarankiškai žaisdami ir kurdami vis naujus žaidimus, vaikai sutelkia visus savo gebėjimus, atskleidžia savo pomėgius ir stiprybes.
Dailės raida <i>Vertybinė nuostata</i> Siekama padėti vizualinės raidos priemonėmis vaikams išreikšti save, savo jausmus, emocijas, potyrius, savo pasaulio matymą ir supratimą apie tam tikrus reiškinius, plėtoti vaizdinį ir erdvinį mąstymą, kūrybingumą. <i>Esminiai gebėjimai</i>	1-3 metai. 1-asis žingsnis: Vaikai spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raidos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, teploja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius. 2-asis žingsnis: Vaikai pradeda suprasti rankos judesių ir piešimo priemonės paliekamo pėdsako ryšį. Jie tyrinėja savo keverzones ir terliones, bando apie jas pasakoti.	Vaikai stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis; stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais (susižavėjimą, grožėjimąsi). Per ugdymo(si) aplinkos stebėjimą ir tyrinėjimą (analizuojant, lyginant, kategorizuojant) ima suprasti aplinkos daiktų ir objektų formas, spalvas, dydžius, kontūrus, ant jų krintančią šviesą, šešėlius ir kt. Lavėja vaikų grafinę ir spalvinę raidą, kai kuria skirtingomis priemonėmis ir įrankiais, išbando įvairias grafikos technikas (monotipiją, lino raizgyną, grotažas, koliažas). Žaidžia su skirtingais dvimačių ir trimačių formų objektais, įvairiomis figūromis, jas čiupinėdami, minkydami, stebėdami jas realioje ir virtualioje erdvėje.

Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninėsraiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas meninės sąvokas savo patirčiai išreikšti.	3-asis žingsnis: Tobulėja motorika, bei akies ir rankos koordinacija, vaikai ima vis labiau kontroliuoti savo judesius, jų kryptis ir vaizduoti įvairresnes linijas, formas. Nevaržomai ima veikti savo tempu, pagal savo norus ir galias. Tobulėjant motorikai bei akies ir rankos koordinacijai, ima vis labiau kontroliuoti savo judesius, jų kryptis ir vaizduoti įvairresnes linijas, formas. 4-asis žingsnis: Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, žaismingai stulbinti. Grožisi meno kūriniais, savo ir draugų darbais. Mokosi stebėti ir perteikti elementarias kompozicijas. Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta. 5-asis žingsnis: Tyrinėja skirtingų technikų kūrybiniam darbui sukurti galimybes. Ugdosi gebėjimą naudotis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kt. kompiuterinėmis technologijomis. Geba pritaikyti savo meninius igūdžius įvairiose srityse. 6-asis žingsnis: Vaikai individualiai ir drauge su kitais džiaugsmingai tyrinėja spalvinės ir grafinėsraiškos galimybes eksperimentuodami su dažais, juos maišydamai, žaisdami linijomis, dėmėmis. Pradeda planuoti kūrybinį procesą: pasirenka norimas priemones, medžiagas, numato proceso eigą. Išbando skaitmenines programėles kaip kūrybos įrankį.	Kuria įvairias formas ir trimates figūras, objektus ir kompozicijas iš įvairaus dydžio įprastų ir netikėtų priemonių bei medžiagų: kaladėlių, gamtinės medžiagos, buities rakandų, karštų klijų, antrinių žaliavų, naudodami 3D pieštukus. Atlikdami kūrybines užduotis taiko STEAM metodą. Vyksta į meno objektus, išbando skirtingas meno technikas. Gausėja meninių sąvokų žodynas. Siekia užmegzti glaudų ryšį su gamta. Pradeda atrasti savo stilių.
Teatro raiška <i>Vertybė nuostata:</i> Siekama padėti vaikams tyrinėti ir pažinti teatriniųraiškos formų įvairovę, patiems išbandyti skirtingas teatrinėsraiškos priemones. <i>Esminiai gebėjimai:</i>	1-3 metai 2-asis žingsnis: Domisi naujais daiktais, vaizdais. Atranda vis naujus dalykus artimiausioje aplinkoje, nurodo daiktus, apie kuriuos jam pasakojama. Įvairius jausmus, norus rodo judesiais ir veiksmais. Spontaniškai žaidžia balso, rankų ir kojų judesiais. 3-asis žingsnis:	Atlikdami simbolinius vaidmenis, vaikai naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems vaikams ir artimiems suaugusiems. Per improvizacinio pobūdžio vaidybą vaikai kartu su bendraamžiais ir suaugusiais tyrinėja temas, kylančias iš jų patirčių, vaizduotės, įkvėptas skaitomų literatūros, muzikos, teatro ar dailės kūrinių. Fantazuoja, žaidžia ir kuria nerealias, bet prasmingas situacijas.

Pagal savo galias tyrinėja, spontaniškai, tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis bei idėjas, įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis. Atpažįsta savo meninius pomėgius. Kuria improvizacinius teatro vaidinimus sau ir draugams plėtodami kūrybiškumą ir pagilindami estetinį pasaulio pažinimą teatro meno formomis	Išbando balso, garsų ir mimikos raiškas ir priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams pasirenka pritarimo sulaukusias raiškas. Įvairiai imituodamas kalba apie tai ką daro. Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus. Žaisdamas vaizduoja siužeto elementus, reiškia savaime kilusias emocijas. 3-asis žingsnis: Sugalvoja idomių idėjų, skirtingų veikimo būdų. Atkuriant matytus fragmentus kūrybai naudoja įvairias medžiagas, daiktus, reikmenis. Kuria dialogą tarp veikėjų, išraiškingai intonuoją. Kuria ar savaip perteikia keletas judesių, veiksmų, vaizduojančių veikėją, spontaniškai reiškia emocijas. 5-asis žingsnis: Vaidindamas vaizduoja realistinę ir fantastinę siužetą, išplėtodamas vyksmą, dialogus, monologus, keisdamas balso intonacijas. Išreiškia savo norus, jausmus, mintis, baimes. Susikuria ištisa žaidimo aplinką. Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gerisi savo ir kitų menine veikla. 6-asis žingsnis: Atlikdami simbolinius vaidmenis, vaikai naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems vaikams ir artimiems suaugusiems. Tikslingai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplinką. Vaidindami, žaisdami perteikia veikėjo mintis ir emocijas.	Bando atkurti improvizuoti vaidmeniui būdingą kalbą, judesį ir elgesio bruožus (mama rami, švelni, rūpestinga, pavargusi, susirūpinusi, serganti). Žaidžiant pasirenka ir naudoja tariamus daiktus, jų pakaitalus (servetėlė – gėlė, drugelis, lėlė). Žaidžia vaizduotę pažadinančius žaidimus. Vaikų literatūra, įvairios teatro meno (lėlių, šokio, cirko ir kt.) formos yra įvairiapusiškai panaudojamos veikloje. Vaikai pažįsta ir patiria teatro meno reiškinius mokykloje ir už jos ribų stebėdami ir dalyvaudami teatro pastatymuose ikimokyklinio amžiaus vaikams: šokio, lėlių, dramos, operos ir kt. Mokykloje skatinami dalintis ir reflektuoti savo patirtis. Drauge su suaugusiais vaikai dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose (tradicinėse šventėse, pasakų vaidinimuose su lėlėmis ir pan.)
Muzika <i>Vertybė nuostata.</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. Nusteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. <i>Esminiai gebėjimai.</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius,	1-3 metai. 1-asis žingsnis: Reaguoja į muzikos garsus, melodijas, balso intonacijas. Susidomi, trumpam sutelkia dėmesį bei rodo pasitenkinimą, krykštauja.	Klausosi kontrastingos muzikos kūrinių. Judesiu, mimika reaguoja į muzikos nuotaiką. Eksperimentuoja muzikos garsais: judina barškutį, stuksena kaladėles, pritaria mokytojos dainavimui. Rodo judesius atitinkančius dainelės tekstą. Bando kartu su mokytoja tarti lengvesnius žodžius, skiemenis. Girdi ritmišką muziką ir kitus garsus, matys, stebi šokio judesius. Vaikai vaikščioja ir bėgioja pagal įvairių muzikos tempą. Judesiais rodo gamtos reiškinius ir atlieka nesudėtingus judesius. . Išskiria tam tikrus gamtos garsus iš kitų garsų. Kartu su mokytoja dainuoja nesudėtingas daineles. Mėgdžiodamas suaugusį, gali tiksliai intonuoti atskirus melodijos garsus.

mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti. Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais. Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą išreiškia kūno judesiais ir emocijomis.	Šokis Reaguoja į judesius, muzikos garsus, balso intonacijas, išraiškingą mimiką sutelkdamas žvilgsnį. 2-asis žingsnis: Atsiranda pastovesnis dėmesys muzikai ir kaupiasi muzikiniai įspūdžiai. Įdėmiai klausosi muzikos ir aplinkos garsų, mėgdžioja suaugusiųjų balso intonacijas, muzikos garsus, dviejų-trijų garsų melodijas ar daineles. Spontaniškai žaidžia balso intonacijomis, rankų ir kojų judesiais. Klausydamiesi muzikos, skiria ją pagal kontrastus (lėtai-greitai, aukštai-žemai). Skambant muzikai ritmiškai ploja, trepsi, tūpčioja, barškina, stuksena kokiu nors daiktu. Šokis Mėgdžioja žaidinimų judesius, spontaniškai žaidžia rankų ir kojų judesiais reaguodamas į muziką. Savarankiškai keičia judesius pagal muzikos dalių ar tempo pasikeitimus, formuojasi charakterinių judesių raiškumas. 3-6 metai. 3-asis žingsnis: Susidomėję klausosi dainų, instrumentinių kūrinių, emociškai jas suvokia, atpažįsta girdėtus kūrinius, jų pobūdį išreiškia žodžiais. Vienas ir kartu su kitais dainuoja dviejų-keturių garsų daineles, palydėdamas jas judesiais. Drauge su pedagogu žaidžia muzikinius žaidimus, eina ratelių, jų tekstą imituoja rankų, kūno judesiais. Juda pagal muziką: žingsniuoja, bėga, apsisuka, kūno judesiais imituoja kai kurių gyvūnų judesius.	Tyrinėja įvairių daiktų garso išgavimo galimybes (glamžys popierių, polietileno plėvelę, šiurens skarelę ir pan.). Įvairiais muzikos instrumentais pritaria dainelei, skambančiai muzikai. Atranda kūno perkusijos Vaikai vaikščioja ir bėgioja pagal lėtesnį ir greitesnį muzikos tempą. Judesiais rodo gamtos reiškinius, gyvūnus (kiškį, mešką, lapę, paukštį) ir kt. Reaguoja į skambančią muziką ir tylą Klausosi skambančios muzikos, judesiais vaizduoja jos nuotaiką, kylančias emocijas. Mėgdžioja gyvūnų, paukščių vaikščiojimą, prausimąsi ir pan. Perteikia garsų ir tylų muzikos skambėjimą. Judesiais parodo, kada muzika tyli, kada garsi. Mėgdžioja girdimus garsus, išreiškia įvairia intonacija. Skambant įvairiai muzikai, atliepia ją įvairiais judesiais ir pan. Parenka paveikslėlį atspindinčius emocijas, nuotaiką. Dainuojant rodo dainelės tekstą atitinkančius judesius. Dainuoja nesudėtingas daineles, lopšines kartu su mokytoja ir vienas. Atlieka įvairius pratimus: caksės, pliauškęs liežuvėliu, papsės lupytenis, plos delnais. Skambant muzikai ritmiškai juda, atlieka nesudėtingus judesius. Ploja pagal ritmą, barškina barškučiais, būgneliais. Su draugais eina rateliu. Judesiais išreiškia muzikos registrą. Ritmiškai atlieka judesius, bando derinti judesius prie dainavimo. Klausosi garsios ir ramios muzikos, ritmingai groja kaladėlėmis, barškučiais ir kitais muzikos instrumentais. Kuria savo sugalvotus pasakojimus, improvizuos ritminiais instrumentais. Ritmiškai skanduoja paskirus žodžius ir dainos tekstą. Ritminiais instrumentais atlieka elementarius ritminius darinius. Džiaugiasi menine veikla, noriai šoka, dainuoja, vaidina. Keliais žodžiais ar sakiniiais pasako savo meninius įspūdžius. Reaguoja į kitų vertinimus. Grožisi gamtos garsais, spalvomis.
--	--	--

	Apžiūrėję, t.y. įėję ritminius muzikos instrumentus ir jais ritmiškai groja kartu su pedagogu. Šokis Mėgdžioja žaidinimų, gyvūnų, augalų judesius. Šoka spontaniškai kurdamas dviejų-trijų natūralių judesių (eina, pritūpia, pasisuka ir kt.) seką. <u>4-asis žingsnis:</u> Klauso gamtos garsų, trumpų vokalių ir instrumentinių kūrinų, juos tyrinėja ir elementariai komentuoja, emocingai reaguoja į muzikos tempą, judesiais emocingai atliepia jų nuotaiką. Kartu su kitais dainuoja trumpas, aiškaus ritmo, siauro diapazono, laipsniškos melodinės slinkties autorinės ir liaudies dainas. Dainavimą palydi ritmiškais judesiais. Tyrinėja savo balso galimybes (dainuoja garsiai, tyliai, aukštai, žemai, greičiau, lėčiau). Dainavimą palydi ritmiškais judesiais. Žaidžia muzikinius žaidimus, eina ratelių, atlikdami keletą nesudėtingų judesių. Tyrinėja garso išgavimo būdus: „kūno“, gamtos, įvairiais muzikos instrumentais, jais ritmiškai pritaria suaugusiojo grojimui. Improvizuoja skanduodami, plodami, trepsėdami, stuksendami, spontaniškai kuria ritminius, melodinius motyvus savo vardui, žodžiams. Šokis Žaidžia vaizduojamuosius (darbo proceso, augalų vegetacijos, gyvūnų) šokamuosius žaidimus, šoka trijų-keturių natūralių judesių (bėga, sukasi, ritasi ir kt.) šokius. Šoka spontaniškai kurdamas trijų-keturių natūralių judesių seką. <u>5-asis žingsnis:</u> Spontaniškai rodo vaizduojamus gyvūnus, augalo augimą, žydėjimą ir pan., judesius derina su muzikos ritmu, tembru, tempu, nuotaika. Šoka klausantis muzikos įrašų. Žaidžia muzikinius – improvizacinius žaidimus. Spontaniškai judesiais vaizduoja skambančią muziką. Šokant, vaidinant, žaidžiant išklauso į melodiją. Vaikai klausosi natūralių gamtos, supančios aplinkos garsų, žmogaus sukurtų muzikinių ir nemuzikinių garsų (triukšmų), klausydamiesi tylos, pratinsis išgirsti garsų pasikeitimus. Išskiria maršą, polką, lopšinę iš kitų muzikos kūrinių. Dainuoja paprastas daineles, išlaiko duotą tempą. Dainuoja grupėje ir (arba) pavieniui, natūraliai ir išraiškingai perteikia dainelės nuotaikas. Dainuoja garsiai, tyliai, aukštai, žemai, greičiau, lėčiau. Formuoja muzikinį garso, dikciją, balso diapazoną, pratinsis visi kartu pradėti ir baigti dainelę, prisiderina prie suaugusiųjų balso ir tempo. Daineles imituoja judesiais. Žaidžia lietuvių liaudies žaidimus, atlieka užduotis, laikosi taisyklių. Jungia nesudėtingus žingsnelius, judesius: sukasi vietoje po vieną, už parankių su draugu, Groja grupėje (ansamblyje) kartu pradėda ir užbaigia kūrinį, išlaiko duotą tempą. Tyrinėja įvairius garso išgavimo būdus. Išbando įvairių muzikos instrumentų grojimą. Sustoja ir eina rateliu, šoka, rodo imitacinius judesius, atitinkančius dainelės žodžius ir siužetą. Žaidžia vaizduojamuosius šokamuosius žaidimus, bando interpretuoti, sugalvoja savo judesius. Juda pagal girdimos muzikos nuotaiką, tempą, ritmą, naudoja priemones. Sugalvoja trumpas istorijas jas improvizuoja judesiais. Suvokia kontrastinio pobūdžio muzikinius kūrinius, emocingai reaguoja į jų nuotaikas ir apibūdina vartojant terminus. Išklauso, atpažįsta, kai kuriuos muzikos instrumentus, juos parodo paveikslėlyje. Dainuoja paprastas daineles, jaučia pulsą, išlaiko duotą tempą. Ritmiškai skanduoja žodžius ir dainos tekstą. Vienu garsu rečituoja patarles, mįsles. Dainuojant taria aiškiai žodžius, frazuoja, išlaiko dinaminius užmanymus. Atpažįsta dainas tik iš
--	---

Klausosi voka. Šis ir instrumentinės muzikos įrašų, „gyvos“ muzikos. Savais žodžiais išsako kilsius išpūdžius. Dainuoja vienbalses, dialoginio pobūdžio dainas, jaučia ritmą. Dainuodamas išbando balso skambesį, išmėgina jį įvairioje aplinkoje. Stengiasi tiksliau intonuoti, geriau artikuliuoti taisyklingai stovėti, kvėpuoti. Ritminiais, melodiniais, „gamtos“, savo gamybos vaikiškais muzikos instrumentais pritaria dainoms, šokiams, tyrinėja jų skambėjimo tembrus. Šokis Šoka sukamuosius ratelius, paprastų žingsnių autorinius ir penkių-šešių natūralių judesių (bėga, sukasi, pašoka ir kt.) šokius. Šoka improvizuotai kurdamas penkių-šešių natūralių judesių seką reaguodamas į muziką, išreiškdamas aplinkos vaizdus (gamtos reiškinius, gyvūnus). 6-asis žingsnis: Emocingai klausosi įvairaus stiliaus muzikos kūrinii. Tyrinėja girdimos muzikos, triukšmo, tylos panašumus ir skirtumus. Pasako kūrinio nuotaiką, tempą, dinamiką, skiria kai kuriuos instrumentus. Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas pakankamai tiksliai intonuoja. Dainuoja trumpas daineles kanonu, įsiklausydami į savo ir draugų dainavimą. Pradedą ryškėti individualios tembrinės savybės, diapazonai. Eina rateliu, šoka šokius ratu, vienoje linijoje, su įvairiais žingsniais ir elementais Šokis Šoka sudėtingesnius ratelius, paprastųjų ir bėgamųjų žingsnių, autorinius ir natūralių judesių šokius. Jaučia šokių ir ratelių pobūdį, formą, judesio ir muzikos sintezę, moka perteikti emocionaliau, grakščiau, geba keisti judesių pobūdį pagal muziką ar ratelio tekstą. Šoka improvizuotai kurdamas septynių-aštuonių natūralių judesių seką, perteikdamas trumpą sužetą ar pasirinktą nuotaiką, išreiškdamas erdvės, ir laiko elementus.	melodijos. Dainuoja išraiškingai, mimika kūno judesiais imituoja dainuojamos dainelės tekstą. Balso perteikia kai kurių personažų charakterius Tyrinėja savo ir draugų balso skambėjimo galimybes. Groja įvairiais muzikos instrumentais, atlieka nesudėtingus ritminius darinius, pritaria dainoms, šokiams. Tyrinėja jų skambėjimo tembrus, išvaizdą, kaip reikia taisyklingai laikyti, groti. Balsu ar muzikos instrumentu pritaria lietuvių liaudies šokiams, dainoms. Tyrinėja, iš ko pagaminti muzikos instrumentai. Su tėveliais gamina savo muzikos instrumentą. Papasakoja išpūdžius apie meninio kūrinio sužetą. Grožisi ir palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, įvardins kodėl gražu. Pastebi papuoštą aplinką. Savais žodžiais apibūdina klausomos muzikos nuotaiką, ją pavaizduos piešiniu, spalvomis, judesiu, mimika. Apibūdina įvairiose erdvėse skambančią. Apibūdina tylą, diskutuoja apie jos reikšmę. Natūraliai ir išraiškingai perteikia dainos nuotaiką. Išklauso kūrinėlio įžangą. Tiksliai intonuoja dainuojant su pritarimu ir be jo, laikosi ansambliško. Dainuoja trumpas liaudies dainas kanonu. Žino apie ką dainuoja, kokia dainos nuotaika. Atlieka sudėtingesnius folklorinius žaidimus, ratelius. Šoka sklandžiai ir išraiškingai pavieniui, poroje, grupėje. Jungia kelius žingsnelius, susikabinimus į visumą. Judesiais bando perteikti būdingus vaizduojamo personažo judesius, atlieka imituojančius veiksmus. Judesius atlieka įvairiame erdvės lygyje, įvairiu tempu, naudoja įvairius judesius be konkrečios istorijos. Šokio elementus sieja su norima perteikti mintimi, šokio nuotaika. Judesius derina prie muzikos, keičia tempą, nuotaiką. Inscenizuoja lietuvių liaudies pasakas. Spontaniškai žaidžia, vaidina, numatydamas personažų, veikėjų charakteri, aptaria eiga.
--	---

VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĖSTINUMAS

Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo paskirtis – pažinti kiekvieną vaiką, numatyti jo ugdymo(si) perspektyvą, stebint, ką vaikas jau geba, ko ir kaip mokosi, kokia jo pažanga atskirose pasiekimų srityse, atskleidžiant potencialias jo galias ir švietimo pagalbos poreikį; kryptingai planuoti ir veiksmingai įgyvendinti lankstų bendrą vaikų grupės ugdymo(si) procesą, nuosekliai vertinti mokytojo ir kitų ugdytojų taikomų pedagoginių strategijų ir metodų efektyvumą, kryptingai tobulinti įstaigos programą. Lopšelyje-darželyje „Vyturėlis“ ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimai vertinami remiantis LT ŠMSM Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis (2023) ir minimo dokumento priedu Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašu (2024).

Ugdymo(si) pasiekimų vertinimo procesas. Vaiko pasiekimai vertinami aštuoniolikoje pasiekimų sričių, pagal nacionaliniu mastu patvirtintą dokumentą (LR ŠMSM. Ikimokyklinio ugdymo programos gairės. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, 2024). Pirmasis vaiko pažinimas prasideda vaikui pradėjus lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigą. Pokalbių su tėvais metu, fiksuojami tėvų pastebėjimai apie vaiko gebėjimus, pomėgius, polinkius, tėvų paprašoma užpildyti anketą(as) apie vaiką, aptariami tėvų lūkesčiai. Tolesnis, sistemingas vaikų pasiekimų vertinimas vykdomas du (esant poreikiui – tris) kartus metuose: rudenį ir pavasarį (žiemą).

Vertinimo metodai ir būdai: stebėjimas; pokalbis; pedagogo užrašai – vaiko gebėjimą atskleidžiantis pavyzdys; atskirų situacijų aprašymas; foto nuotraukų analizė; video analizė; kūrybinių darbų analizė.

Vaikų pasiekimai kaupiami individualiuose vaikų pasiekimų aplankuose, fiksuojami el. dienyne. Tėvų dalyvavimas vaikų pasiekimų vertinime – itin svarbus, todėl tėvų prašoma atsakingai įvertinti savo vaiko pasiekimus, diskutuoti, analizuoti savo ir grupės mokytojų/specialistų įvertinimus, su mokytojais ir/ar specialistais konfidencialiai aptarti vaiko ugdymo(si) darželyje ir namuose dermę ir pan. Vaiko pažangos ir pasiekimų ūgties vertinimas yra procesas, kuriame vienodai svarbios tiek ugdytojų, tiek tėvų įžvalgos. Įsivertinti savo pasiekimų ūgtį, skatinami ir patys vaikai. Individualių diskusijų su grupės mokytoja metu, vaikai reflektuoja apie tai, ką sužinojo, kas pavyko geriausiai, sekėsi sunkiausiai, kokių pastangų reikėjo, kad ši pasiekimų ūgtis būtų pasiekta ir pan. Tai itin skatinama paskutiniais ikimokykliniais metais. Vaikų, turinčių specialiųjų ugdymo(si) poreikių, pasiekimų vertinime dalyvauja lopšelio-darželio specialistai, talkinantys mokytojams ir tėvams nustatant individualius vaiko ugdymosi poreikius, numatant pagalbos teikimo ir ugdymo(si) diferencijavimą bei palankiausias vaikui ugdymo(si) sąlygas. Pedagoginei psichologinei tarnybai rekomendavus, vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, sudaromos individualios ugdymo/-si programos.

Ugdymosi tęstinumas. Visuminė ir šiuolaikiška „Vyturėlio“ ikimokyklinio ugdymo programos turinio struktūra užtikrina nuoseklų ir sistemingą vaikų galių augimą bei ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų tęstinumą. Kuriant skirtingus ugdymo(si) kontekstus ir nuosekliai, sistemingai plėtojant ikimokyklinio ugdymo turinį, sudaromos sąlygos kiekvieno vaiko asmeninei pažangai, užtikrinamos lygios galimybės sužinoti, atsiskleisti, reflektuoti, kurti, įgyti, patirti pažinimo ir mokymo(si) džiaugsmą. Vaiko ugdymo(si) strategijos, ugdymo(si) pažangos supratimas ir vertinimas, tiesiogiai koreliuoja su priešmokykliniame amžiuje taikomomis ugdymo(si) strategijomis, pasiekimų vertinimu, įsivertinimu. Nuosekliai auginamos ir puoselėjamos kiekvieno vaiko asmeninės galios, palaipsniui perauga į gebėjimą komunikuoti, pastebėti ir vertinti kultūrinius išskirtinumus, suprasti pilietišką ir nepilietišką elgesį, puoselėti Lietuvos tradicijas ir gerbti kitas kultūras, kurti, tyrinėti, pažinti ir saugoti save ir kitus, laikytis susitarimų, dalyvauti kūrybiniuose projektuose, groti, dainuoti, šokti, vaidinti, bendrauti ir bendradarbiauti realioje ir skaitmeninėje erdvėje ir kitus gebėjimus, kurie yra kultūrinės, kūrybiškumo, pažinimo, pilietiškumo, skaitmeninės, socialinės, emocinės, sveikos gyvensenos kompetencijų pradmenys. Minimos kompetencijos toliau plėtojamos priešmokykliniais metais.

PRITARTA:

Panevėžio miesto savivaldybės

2025-06-06 mero potvarkiu Nr.M-389